

Titel: Familien Lund

Citation: "Familien Lund", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b171-kom-root.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Berlin. d. 8 Dec. 41** : SK rejste til Berlin den 25. okt. 1841 og returnerede til København den 6. marts 1842; jf. notesbog 8, især Not8:2, i SKS 19, 225, med kommentarer. – **Berlin:** hoved- og kgl. residensstad i den preussiske stat, beliggende i provinsen Brandenburg, o. 350.000 indbyggere (o. tre gange så mange som København).

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 3

◀ **Carl** : SKs nevø Carl Ferdinand Lund (1830-1912), søn af Nicoline og Christian Lund (282,28). Carl Lund dimitteredes fra Borgerdydsskolen i København i 1847 (se Holger Lund *Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn 1787-1887. Et Mindeskrift i Anledning af Skolens Hundredeaarsfest*, Kbh. 1887 (forkortet *Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn*), s. 308); han blev senere proprietær og ejer af avlsgården Aldersro i landsbyen Værsløv, beliggende små ti km SØ for Kalundborg i den vestlige del af Sjælland.

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 4

◀ **skrive mig til** : fast udtryk i breve: skrive til dig. Det pågældende brev fra Carl Lund synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 6

◀ **Magister artium** : lat., 'magister i videnskaberne', akademisk titel på den, der har erhvervet magistergraden ved det filosofiske fakultet. Den 29. sept. 1841 havde SK erhvervet den filosofiske magistergrad på afhandlingen *Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates*, i SKS 1, 59-357.

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 9

◀ **Metamorphose** : forvandling.

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 20

◀ **dette Udtryk kjender Du jo fra Naturlæren** : se fx artiklen »*Metamorphose*« i F.A. Brockhaus *Allgemeine deutsche Real-Encyklopädie für die gebildeten Stände. (Conversations-Lexikon.)*, 8. udg., bd. 1-12, Leipzig 1833-37 [1796-1811], ktl. 1299-1310 (forkortet *Allgemeine deutsche Real-Encyklopädie*); bd. 7, 1835, s. 320: »*Metamorphose*, d. h. Verwandlung oder Umgestaltung, wird in der Naturkunde, z. B. von der verpuppten Raupe gesagt, die sich in einen Schmetterling verwandelt.«

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 21

◀ **et Skjød paa Kjolen** : sigter til voksne mænds alm. dragt, som normalt havde skøder, der nåede fra taljen til knæene, og som havde ærmeopslag og var forsynet med en enkelt række knapper.

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 23

◀ komne dem **tilhænde**: i hænde.

I trykt udgave: Bind 28 side 281 linje 27

◀ **Henrich** : SKs nevø og Carl Lunds ældste bror, Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 1

◀ **Michael** : SKs nevø og Carl Lunds ældre bror Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 1

◀ **disse Breve** : Brevene synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 2

◀ **tuis auribus dignum** : lat., 'som er dine ører værdigt', som du har lyst til at høre om.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 3

◀ **stadige** : rolige, sindige.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 14

◀ **Thiergarten** : park vest for Brandenburger Tor i Berlin.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 16

◀ **Fredriksberg-Hauge** : Frederiksberg Have, et stort parkanlæg med slyngede kanaler, beliggende for foden af Frederiksberg Slot o. 3 km uden for den daværende Vesterport i København. Der var fri adgang til parken, som var vel besøgt, især om søndagen i sommertiden.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 18

◀ **Urtekræmmer** : erhvervsdrivende, der handler med urtekram, dvs. krydderier, sukker, te, kaffe o.l., tørrede frugter og andre (især) spiselige varer.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 21

◀ **Nørregade** : gade i København (se kort 2, BC1).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 22

◀ **min gl. Bopæl** : SK boede i en lejlighed i Nørregade matrikelnr. 230, gadenr. 38, fra april el. okt. 1840 til okt. 1844.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 22

◀ **den sidste Side tilhører Sophie** : se hertil tekstredigeringen, s. 371. – **Sophie**: SKs niece og Carl Lunds ældre søster Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 24

◀ **Jette** : SKs niece og Carl Lunds kusine Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 27

◀ **Wilhelm** : SKs nevø og Carl Lunds fætter Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 27

◀ **Din Fader** : Johan Christian Lund (1799-1875), da. silke- og klædehandler; SKs svoger, gift med hans søster Nicoline Christine Lund, f. Kierkegaard (1799-1832), bror til Ferdinand Lund (289,2); ved sin fars, silke- og klædehandler Henrik Hansen Lunds, død i 1820 overtog han dennes forretning; fra 1836 medlem af Københavns kommunale forsamling, »Stadens 32 Mænd« (fra 1840 borgerrepræsentationen); fra 1837 valgt medlem af direktionen for fattigvæsenet i København.

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 28

◀ **Jomfruen** : sigter til Christian Lunds husbestyrerinde, jomfru Dencker, jf. Henriette Lund (288,3) *Erindringer fra Hjemmet*, Kbh. 1909, s. 109f.; Christian Lund boede i Store Købmagergade matrikelnr. 7, på 1. sal i en bygning, han ejede, på hjørnet af Store Købmagergade og Klareboderne. If. folketællingen feb. 1840 (Rosenborg kvarter) er der tale om Elise Dencker, der er anført med en alder på 40 år, af ugift stand og med en beskæftigelse som »Husjomfrue«; if. folketællingen feb. 1845 er hun født i Eckernförde (en by i Slesvig).

I trykt udgave: Bind 28 side 282 linje 28

◀ **Carl** : SKs nevø Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 2

◀ **d. 31 Dec.** : dvs. den 31. dec. 1841, på hvilket tidspunkt SK opholdt sig i Berlin (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 3

◀ **Dit Brev** : Brevet synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 4

◀ **rigtigt modtaget** : fast udtryk som kvittering for modtagelse af et brev.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 4

◀ **Bryn-Anstalten** : gengiver formentlig Carl Lunds fejlagtige bogstavering; se følgende kommentar.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 4

◀ **Brønd-Anstalten** : sigter til Rosenborg Brøndanstalt, beliggende i Rosenborg Have (nuv. Kongens Have)

langs Gothersgade (se kort 2, D1-2). Anstalten, der blev stiftet i marts 1832 på initiativ af embedsmanden Jonas Collin, lægen Oluf Lundt Bang og geologen J.G. Forchhammer, tilbød forskellige kurbade med salt og fremstillede medicinsk mineralvand.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 5

◀ **skriver mig til** : fast udtryk i breve: skriver til mig.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 7

◀ **Skjødderne paa Din Trøje formdl. ikke ere lange** : sml. SKs brev af 8. dec. 1841 til Carl Lund, Brev 171 i SKS 28, 281,23.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 11

◀ **Brev til Michael** : sigter til Brev 188, i SKS 28, 301-303. – **Michael**: SKs nevø og Carl Lunds ældre bror Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 17

◀ **erfaret, at jeg er flyttet** : I Brev 188 oplyser SK, at han i Berlin er flyttet til Jägerstraße nr. 57 (302,1), se SKS 301f.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 17

◀ men **dermed**: dertil.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 22

◀ **Præsenter paa Juletræet** : Skikken med at have et pyntet grantræ i stuen indførtes til Danmark o. 1805 af enkelte familier af ty. oprindelse og blev alm. efter 1820. Den skik at give gaver er ældre end juletræet; lige siden middelalderen har forældre givet deres børn gaver i anledning af julen, dog især i form af julebag el. frugt. I det 18. årh. blev det alm. at give legetøj som gaver, og da træet blev indført, brugte en del familier at hænge de mindre gaver uindpakkede på selve træet (jf. Peter Fabers kendte julesang »Høit fra Træets grønne Top«, 1848).

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 24

◀ **reglementeret** : forskriftsmæssigt, af sædvanlig slags, som det sig hør og bør.

I trykt udgave: Bind 28 side 283 linje 27

◀ **H.** : SKs nevø og Carl Lunds ældste bror, Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 2

◀ **M.** : SKs nevø og Carl Lunds ældre bror Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 2

◀ **S.** : SKs niece og Carl Lunds ældre søster Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 2

◀ **W.** : SKs nevø og Carl Lunds fætter Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 2

◀ **J** : SKs niece og Carl Lunds kusine Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 2

◀ **Carl** : SKs nevø Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 8

◀ **min Fødselsdag** : Carl Lunds fødselsdag var den 2. juli.

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 12

◀ **min Confirmations-Dag** : Carl Lund blev konfirmeret søndag den 26. april 1846 af stiftsprovst E.C. Tryde

i Vor Frue Kirke i København, jf. Konfirmationsprotokol for præsterne ved Vor Frue Kirke 1835-52, s. 95f.

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 12

◀ **Geburtsdag** : fra ty., på SKs tid alm. betegnelse for: fødselsdag.

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 16

◀ gik jeg **om**: på jagt.

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 18

◀ **Aber** : af ty., men.

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 21

◀ **Fortalen til Enten - Eller ... Victor Eremita ... købte Secretairen ... saa vigtig** : henviser til »Forord« til *Enten - Eller. Et Livs-Fragment*, udg. af pseudonymen Victor Eremita, bd. 1-2, Kbh. 1843; bd. 1, s. Vlf., hvor Victor Eremita fortæller, hvordan han hos en marskandiser erhvervede en sekretær med mange skuffer og gemmer, og hvorledes han efter en tid i et hemmeligt gemme i sekretæren fandt manuskripterne til første og anden del af *Enten - Eller*, s. VIII f., i SKS 2, 12f. og 13f. *Enten - Eller* udkom i to bind den 20. feb. 1843, se tekstreddegørelsen i SKS K2-3, 7. - **Victor Eremita**: lat., den sejrende eneboer el. den, der sejrer i ensomhed.

I trykt udgave: Bind 28 side 284 linje 28

◀ **min yngste Neveu** : Af Nicoline og Christian Lunds sønner var Carl Lund, som var født i 1830 (281,4), den yngste (Henrik Lund var født i 1825 (315,3) og Michael Lund i 1826 (301,21)). Alle Petrea og Ferdinand Lunds tre sønner var derimod yngre end Carl Lund (Wilhelm Lund var født i 1831 (313,1), P. Christian Lund i 1833 (313,14) og Peter Lund i 1834 (313,14), ligesom Henriette og P.C. Kierkegaards søn, Pascal Michael Poul Egede Kierkegaard, var yngre (han var født i 1842).

I trykt udgave: Bind 28 side 285 linje 11

◀ **vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 28 side 285 linje 17

◀ **Carl** : SKs nevø Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 2

◀ **Disse Bøger** : Hvilke bøger der sigtes til, har ikke ladet sig identificere.

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 3

◀ **Bogbinder Møller** : bogbinder Niels Christian Møller, kendt som N.C. Møller (1792-1858), el. sønnen Lars Christian Daudin Møller, kendt som L.C. Møller (1819-73), der havde deres bogbinderi på Gråbrødretorv matrikelnr. 97 (se kort 2, BC2). Jf. H.P. Rohde »Søren Kierkegaard som bogsamler« i Rohdes *Auktionsprotokol over Søren Kierkegaards Bogsamling*, Kbh. 1967, s. IX-XLVI; s. XXVI-XLI (eng. overs. s. LX-LXXIII).

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 3

◀ **store Kjøbm: N° 7** : Store Kjøbmagergade matrikelnr. 7, på hjørnet af Store Kjøbmagergade og Klareboderne (se kort 2, C2). Det store, fornemme hus ejedes af Carls far, Christian Lund; familien boede på 1. sal.

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 10

◀ **Carl** : SKs nevø Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 12

◀ **Din Geburtsdag** : Carl Lunds fødselsdag var den 2. juli; han var født i 1830. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 13

◀ **store Kjøbmagergade N° 7. 1ste Sahl** : 286,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 286 linje 21

◀ **Jette** : SKs niece Anna Henriette (kaldt Jette) Lund (1829-1909), datter af Petrea og Ferdinand Lund (289,2).

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 3

◀ **d. 13 Dec.** : den 13. dec. 1841, på hvilket tidspunkt SK opholdt sig i Berlin (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 4

◀ **Dit Brev af 25^d Novb.** : Et brev af 25. nov. 1841 fra Henriette Lund synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 6

◀ **rigtigt modtaget** : 283,4.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 6

◀ **Sophie** : SKs niece og Henriette Lunds to år ældre kusine Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 8

◀ **min Skrivelse til hende** : En skrivelse fra SK, skrevet i nov. el. begyndelsen af dec. 1841 til Sophie Lund, synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 8

◀ **skrive mig til** : fast udtryk i breve: skrive til mig.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 9

◀ **en ualmindelig Art Papir jeg skriver dette Brev** : se tekstredegørelsen, s. 373; og se illustration 16 i SKS 28, 287.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 15

◀ **Din Geburtsdag** : Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov.; i 1841 fyldte hun 12 år. – Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 17

◀ **den Tid, i hvilken jeg har været fraværende fra Kbhvn.** : SK rejste fra København til Berlin den 25. okt. 1841 (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 17

◀ **Königstraße** : forretningsgade i Berlin, der løber ml. kongeslottet og Alexander Platz.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 20

◀ **Kræmmerne**: person, der driver handel med kram, dvs. forskelligartede varer, som sælges en detail fra en butik (krambod).

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 21

◀ **mærkelig** : bemærkelsesværdig.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 26

◀ **en Mand i en rød Kjole med et Sølv-Skildt paa Brystet** : sigter til postbuddet.

I trykt udgave: Bind 28 side 288 linje 28

◀ **det koster 3 ß** : sigter til 'bærepenge' for ombæring af et brev fra postgården i København til modtageren, se § 7 i »Almindelige Bemærkninger« i »2det Tillæg. Brevpostgangen og Brevposttaxten« i C. Bartholin *Almindelig Brev- og Formularbog* bd. 1-2, Kbh. 1844, ktl. 933; bd. 2, s. 114f.: »Bærepengene for Brevenes Ombæring ere uden Hensyn til Portoens fastsatte saaledes: / 1. For Breve, der ombæres i Staden, paa Christianshavn og Castellet, 2 Sk. [skilling] pr. Brev. / 2. For Breve, der ombæres til Vester-, Nørre-Øster- og Amagerbro, 4 Sk. pr. Brev. / 3. For Breve til Frederiksberg, Strandveien, Nørre- og Vesteralleer,

samt saa langt Byens Grund rækker, 6 Sk. pr. Brev.« – **ß**: gængs forkortelse for skilling. Den da. møntfod var ved forordning af 31. juli 1818 delt i rigsbankdaler (i samtiden ofte blot kaldt 'rigsdaler' og forkortet 'rd.'), mark og skilling, i 1875 afløst af kroner (2 kroner for 1 rigsdaler). Der gik 16 skilling på en mark, og 96 skilling, svarende til 6 mark, på 1 rigsbankdaler. Et par sko kostede 3 rigsdaler og et pund rugbrød 2-4 skilling.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 1

◀ **Din Fader** : Henrik Ferdinand Lund (1803-75), da. embedsmand; SKs svoger, gift med hans søster Petrea Severine Lund, f. Kierkegaard (1801-34); assistent og fra 1841 kontorchef i Nationalbanken.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 2

◀ bryde **Seglet**: det laksegl, der lukkede brevkuverten; sml. illustration 3 i SKS 28, 44.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 3

◀ **Rammen ... forestiller 3 store Bygninger i Berlin** : »Opernhaus«, »Museum« og »Schauspielhaus«, se illustration 16 i SKS 28, 287.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 5

◀ **unter den Linden** : Unter den Linden, hovedgade i Berlins bymidte, der løber ml. Pariser Platz og kongeslottet.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 6

◀ **for godt Kjøb** : til en fordelagtig pris, billigt.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 7

◀ **paa gammel Torv ved Springvandet** : sigter til den stenkumme, der dengang stod til venstre for det store springvand på Gammel Torv i København (se kort 2, B1).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 12

◀ **den lille Skrive-Forening** : sigter til den gruppe af SKs niecer og nevøer, der skrev til ham under hans ophold i Berlin (302,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 14

◀ **Troels Lund er bleven forlovet** : Troels Lund (1802-67), teatermaler; fra 1835 medlem af Kunstakademiet, fra 1842 ansat ved Det kgl. Teater som arkitekturmaler, fra marts 1849 valgt medlem af Københavns borgerrepræsentation. Troels Lund var bror til Ferdinand Lunds (289,2) kusine og anden kone Anna Cathrine Lund (1800-59). Troels Lund blev den 23. juli 1842 gift med Sophie Petrine Andersen (1817-97); forlovelsesdatoen er ikke identificeret. Se fx oversigten »Forfatterindens nærmeste Familjeforhold« i Henriette Lunds *Erindringer fra Hjemmet* (282,28), to upaginerede sider forrest i bogen.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 15

◀ **Henrich** : SKs nevø og Henriette Lunds ældre fætter Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 17

◀ **Michael** : SKs nevø og Henriette Lunds ældre fætter Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 18

◀ **Carl** : SKs nevø og Henriette Lunds yngre fætter Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 18

◀ **Sophie** : 308,8.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 18

◀ **Wilhelm** : SKs nevø og Henriette Lunds yngre bror Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 18

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 24

◀ **Jettes Geburtsdag** : Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 289 linje 30

◀ **in specie** : lat., i særdeleshed, især.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 6

◀ **Vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 9

◀ **Du med kunstfærdig Haand strøer Roser for min Fod** : hentyder formentlig til et tæppe, som Henriette Lund har syet med roser, sml. Brev 207, i SKS 28, 328.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 9

◀ vil **blive**: forblive.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 14

◀ **dette Forsøg paa at sprede Vellugt** : sigter formentlig til, at SK har sendt en gave bestående af små flasker med eau de cologne.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 17

◀ **det er min Villie, her skal Skabet staae** : spiller på talemåden: at sige el. vise, hvor skabet skal stå, som udtryk for at være den, der træffer afgørelsen, den der bestemmer.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 23

◀ **Din Døbeseddel** : dagligsprogligt udtryk for: dåbsattest, der indeholder fødselsdatoen. Henriette Lund blev døbt den 20. jan. 1830 i Vor Frue Kirke i København, se Vor Frue Kirkes dåbsprotokol for 1825-33, s. 364.

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 25

◀ **Din Fader** : Ferdinand Lund (289,2).

I trykt udgave: Bind 28 side 290 linje 25

◀ **vær glad, »altid glad«** : frit citat fra 1 Thess 5,16, hvor Paulus skriver til thessalonikerne: »Værer altid glade« (NT-1819).

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 1

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 10

◀ **dette Blomster-Stykke** : se illustrationen i SKS 28, 292. Se endvidere følgende beskrivelse i Henriette Lunds *Erindringer fra Hjemmet* (282,28), s. 119: »En lille Begivenhed fra Skoletiden, hvor den førømtalte Anders maatte agere Drillepind, falder mig endnu ind. Det var vist paa min tolvvaarige Fødselsdag, at han tidlig om Morgenen bragte mig et Brev fra Onkel Søren, hvilket ved at aabnes kun indeholdt en temmelig primitiv Penne-tegning, der forestillede en Blomst, som han i Anledning af Dagen skjænkede mig. Neden under var med store Bogstaver tilføjet: 'Men vis den endelig ikke til Nogen, for det er saa flovt!' Dette sigtede nu til, at jeg kort iforvejen havde foræret ham en Tegning og formodentlig ved samme Lejlighed betjent mig af dette ægte Skolepigeudtryk. Men min Harm over den uventede Behandling havde næppe faaet Tid til at rejse sig tilgavns [fuldt ud, for alvor], førend den ufortrødne Anders var tilbage med et nyt Brev af et ganske andet Indhold, og ledsaget af en Pakke, der ved nærmere Eftersyn viste sig at være Poul Møllers efterladte Skrifter.« – Den omtalte 'Anders' er Anders Christensen Westergaard, SKs tjenestekarl fra maj 1844 til efteråret 1852, jf. Peter Tudvad *Kierkegaards København*, Kbh. 2004, s. 40f. Da Henriette Lund fyldte 12 år den 12. nov. 1841, hvor SK var i Berlin, og hvor Anders C. Westergaard endnu ikke var kommet i SKs tjeneste, er der muligvis snarere tale om hendes 15-års fødselsdag den 12. nov. 1844. – Den tegning, Henriette Lund tidligere havde foræret SK, er muligvis »det herlige Frugt-Stykke«, som SK nævner i dette brev (291,13). – Med 'Poul Møllers efterladte Skrifter' sigtes til *Efterladte Skrifter af Poul M. Møller* bd. 1-3,

Kbh. 1839-43 (ktl. 1574-1576). Det brev, der angiveligt ledsagede bøgerne, synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 11

◀ **udholde** : tåle.

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 12

◀ **det herlige Frugt-Stykke ... skjenkede mig paa min Fødselsdag** : Dette billede, som Henriette Lund havde udført og foræret SK måske til hans fødselsdag den 5. maj 1844 (291,11), synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 13

◀ **Kunstværd** : værdi i kunstnerisk henseende.

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 16

◀ **Desto værre** : desværre.

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 19

◀ **»for det er saa flaut.«** : formentlig citat fra et brev fra Henriette Lund (291,11).

I trykt udgave: Bind 28 side 291 linje 29

◀ **Geburtsdags**: 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 2

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 9

◀ **Vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 10

◀ **»den Første, der paa Aarets første Dag« ... Hr. Zierlich ... udtrykker sig** : hentyder til J.L. Heibergs vaudeville *Aprilsnarrene, eller Intriguen i Skolen* (1826), hvor hr. Zierlich er lærer i det institut el. den skole, hvor stykket foregår. Dog har lærer Zierlich ikke en replik som den, SK her lægger ham i munden; jf. *J.L. Heibergs Samlede Skrifter. Skuespil* bd. 1-7, Kbh. 1833-41, ktl. 1553-1559; bd. 4, 1835, s. 1-121. Fra premieren den 22. april 1826 til den 18. dec. 1844 blev vaudevillen opført i alt 63 gange på Det kgl. Teater; derefter blev den først genopført i marts 1856. En anden kilde er ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 10

◀ **Din Geburtsdag** : Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 14

◀ **»Trøster«** : (hæklet el. broderet) pude, pølle (på sofa, i lænestol o.l.), som man hviler sit hoved på el. mod.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 15

◀ **skylder Din Omsorg** : sigter til, at puden var en gave fra Henriette Lund.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 16

◀ **allehaande** : alle slags, alle mulige.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 20

◀ **Tilfælde** : situationer.

I trykt udgave: Bind 28 side 292 linje 20

◀ **søg (...) ikke Trøsten »i Flasken«** : spiller på udtrykket 'søge sin trøst i flasken', dvs. blive drikfældig.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 1

◀ **en Iliade efter Homer** : sigter til den gr. digter Homer (o. 750 f.Kr.) som forf. af heltedigtet *Iliaden*.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 3

◀ **efter François Marie Farina vilde anprise hans eau de Cologne** : Parfumen eau de cologne siges at være opfundet af italieneren Giovanni Maria Farina, ty. Johann Maria Farina (1685-1766), der i 1709 grundlagde sin parfumefremstilling i Köln (på fr. Cologne), deraf også betegnelsen 'Kölnisches Wasser'; firmaet blev videreført af familiemedlemmer, i 1841 af en nevø. Ad åre opstod der mange konkurrerende parfumerier, der søgte at efterligne den opr. Farina-parfume; mærket François Marie Farina synes at være en sådan konkurrent, også beliggende i Köln. – **anprise**: lovprise, anbefale.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 3

◀ **Overflødighed** : overdådighed, luksus.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 5

◀ **Tandpine ell Hovedpine o: s: v:** : If. artiklen »*Eau de Cologne* oder *Kölnisches Wasser*« i F.A. Brockhaus *Allgemeine deutsche Real-Encyklopädie* (281,21) bd. 3, 1833, s. 440, mente man, at eau de cologne foruden sin vellugt havde en række gunstige virkninger: »Bei Ohnmachten, Kopfschmerzen und Schwäche ist es von Wirksamkeit, wenn man den Duft desselben einzieht und die Schläfe damit einreibt.«

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 5

◀ **naar vi ellers sees ... gjerne et lille Drillerie til Dig** : sml. Henriette Lunds *Erindringer fra Hjemmet* (282,28), s. 117-119.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 11

◀ **Billighed** : rimelighed.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 15

◀ **Jfr.** : jomfru.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 20

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 23

◀ **d. 23 April 1846** : se følgende kommentar.

I trykt udgave: Bind 28 side 293 linje 24

◀ **Confirmations-Dagen** : Henriette Lund blev konfirmeret søndag den 19. april 1846 af øverste kapellan A.N.C. Schmith i Vor Frue Kirke i København, jf. konfirmationsprotokol for præsterne ved Vor Frue Kirke 1835-52, s. 323.

I trykt udgave: Bind 28 side 294 linje 1

◀ **et skriftligt Beviis for, at Du er konfirmeret** : sigter til den konfirmationsattest, som alle konfirmerede dengang modtog, underskrevet af den præst, der havde foretaget konfirmationen, jf. kancelliskrivelse af 30. juni 1829.

I trykt udgave: Bind 28 side 294 linje 16

◀ **Skriften siger: »al god og al fuldkommen Gave ... Skygge af Omskiftelse«** : frit citat fra Jak 1,17: »Al god Gave og al fuldkommen Gave er ovenfra, og kommer ned fra Lysenes Fader, hos hvilken er ikke Forandring eller Skygge af Omskiftelse« (NT-1819). – **Omskiftelse**: brat, gennemgribende forandring.

I trykt udgave: Bind 28 side 294 linje 20

◀ **Pagtens Bekræftigelse** : sigter til den pagt, der indgås i dåben, jf. præstens indledende dåbstiltale, hvor det hedder, at dåben er »en god Samvittigheds Pagt med Gud formedelst [ved] Jesu Christi Opstandelse«, *Forordnet Alter-Bog for Danmark*, Kbh. 1830 [1688], ktl. 381, s. 243, og som fornys og bekræftes ved det løfte, der aflægges ved konfirmationen. Jf. forordning om konfirmation af 13. jan. 1736 (stadig gældende på SKs tid), art. 11, if. hvilken præsten foreholder konfirmanderne, »hvor vigtig deres Daabs Pagt er, giver dennem [dem] tilkiende, at de nu selv skal igientage det, som Fadderne ved deres Daab forhen have tilsagt og giort Gud Løfte om paa deres Vegne, og sligt opvækker han dem til, vel at betænke: derpaa tilspørger

han Enhver i Særdeleshed, om han af ganske Hierte forsager Dievelen og alt hans Væsen og alle hans Gierninger (...), dernæst om han af ganske Hierte troer paa Gud Fader, Søn og Hellig Aand (...), for det tredie, om han vil blive udi saadan sin Daabs Pagt indtil sin sidste salige Ende; saa maae han saadant med et tydeligt Ja stadfæste og bekræfte, og give hannem [ham] sin Haand derpaa«. Se *Samling af Forordninger, Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve, som vedkommer Geistligheden*, udg. af J.L.A. Kolderup-Rosenvinge, bd. 1-3, Kbh. 1838-40; bd. 1, s. 195.

I trykt udgave: Bind 28 side 294 linje 24

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 2

◀ **Mandagen d. 16 Nov.** : I 1846 faldt den 16. nov. på en mandag.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 3

◀ **med Jeronymus ... sige: jeg troer ikke at Verden staaer til Paaske** : sigter til 5. scene i Ludvig Holbergs komedie *Jule-Stue* (1724), hvor Jeronimus siger til sin kone, Leonora: »Naar [hvis] Verden staaer til Paaske, saa skal jeg give min Hals, de Topper, Fabler, Favoriter ere ikke andet end Lucifers Paafund.« *Den Danske Skue-Plads* bd. 1-7, Kbh. 1758 el. 1788 [1731-54], ktl. 1566-1567; bd. 2. Bindene er uden årstal og sidetal.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 4

◀ **Din Geburtsdag** : Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov. (295,23). Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 7

◀ **Løverdag** : lørdag.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 10

◀ **Din Geburtsdag iaar falder paa en Søndag** : 295,20.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 11

◀ **ingen Mærkelighed** : intet bemærkelsesværdigt, påfaldende.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 16

◀ **Søndagen d. 15de November, Din Geburtsdag** : I 1846 faldt den 15. nov. på en søndag, men Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov., der i 1846 faldt på en torsdag (295,23).

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 19

◀ det **være saa**: forholde sig således.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 22

◀ **var Din Geburtsdag i Torsdags** : Henriette Lunds fødselsdag den 12. nov. faldt i 1846 på en torsdag, hvor hun fyldte 17 år (295,7 og 295,19).

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 23

◀ **min** : fødselsdag den 5. maj 1846, hvor SK fyldte 33 år.

I trykt udgave: Bind 28 side 295 linje 24

◀ **Jfr.** : jomfru.

I trykt udgave: Bind 28 side 296 linje 17

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 296 linje 19

◀ **det Brev, Du for et Øieblik siden modtog** : hentyder til Brev 181, i SKS 28, 295f.

I trykt udgave: Bind 28 side 296 linje 20

◀ **en Pakke** : formentlig en pakke med de kopper, SK if. Brev 181 ønskede at give Henriette Lund i anledning af hendes fødselsdag, se SKS 28, 296,4.

I trykt udgave: Bind 28 side 296 linje 21

◀ **Din Geburtsdag** : 295,23. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 296 linje 25

◀ **Onkel Christians** : silke- og klædehandler Christian Lund, gift med Henriette Lunds moster, Nicoline Lund, f. Kierkegaard (282,28).

I trykt udgave: Bind 28 side 296 linje 26

◀ **Billighed** : rimelighed.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 2

◀ den **Alder**: 17 år (295,23).

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 5

◀ **Skjønsomhed** : taknemlighed.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 7

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 18

◀ **Geburtsdagen** : sigter til SKs fødselsdag den 5. maj; hvilket år der er tale om, har ikke ladet sig identificere. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 20

◀ **Claveer-Udtog** : Hvilket musikstykke det er 'udtog' af, lader sig ikke identificere.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 22

◀ **Geburtsdagen** : Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov. I 1847 fyldte hun 18 år.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 23

◀ kommen Dig **tilhænde**: i hænde.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 23

◀ **Et Spøg, et Andet Alvor** : ordsprog, optegnet som nr. 47 i N.F.S. Grundtvig *Danske Ordsprog og Mundheld*, Kbh. 1845, ktl. 1549, s. 2.

I trykt udgave: Bind 28 side 297 linje 26

◀ **Din Geburtsdag** : Henriette Lunds fødselsdag var den 12. nov. I 1848 fyldte hun 19 år. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 298 linje 10

◀ **i Vinden** : fast udtryk, i talesproget: i en ubehagelig situation, i forlegenhed.

I trykt udgave: Bind 28 side 298 linje 15

◀ **disse bevægede Tider** : hentyder formentlig til den politiske situation i 1848. Europa var præget af revolutioner og politiske omvæltninger, som vendte op og ned på det bestående. I Danmark gav Chr. VIII's død den 20. jan., efterretningerne om Februarrevolutionen i Paris og rygterne om oprør i de ty. hertugdømmer Slesvig og Holsten (som hørte under den da. krone) anledning til enevældens fald den 21. marts og straks efter udbruddet af en borgerkrig ml. monarkiets da. og ty. dele (Den første Slesvigske Krig el. Treårskrigen (307,8)).

I trykt udgave: Bind 28 side 298 linje 18

◀ **mir nichts und dir nichts** : ty. talemåde: 'mir nichts, dir nichts', uden videre.

I trykt udgave: Bind 28 side 298 linje 19

◀ **Vi kunne:** kan.

I trykt udgave: Bind 28 side 298 linje 20

◀ **igaaer var Din Geburtsdag** : Brevet er altså skrevet den 13. nov. 1848.

I trykt udgave: Bind 28 side 298 linje 21

◀ **afbrændt Rødviin** : rødvin, hvis spiritusindhold er blevet formindsket ved antænding.

I trykt udgave: Bind 28 side 299 linje 12

◀ **hvor beskæftiget jeg end er ved allehaande Tanker** : I nov. 1848 havde SK netop afsluttet »'Kommer hid alle I som arbeide og ere besværede, jeg vil give Eder Hvile'« og »'Salig Den, som ikke forarges paa mig'« samt påbegyndt »Fra Høiheden vil han drage Alle til sig«, der senere kom til at udgøre nr. I, II og III af *Indøvelse i Christendom* (1850). – **allehaande:** alle slags, alle mulige.

I trykt udgave: Bind 28 side 299 linje 16

◀ **vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 28 side 299 linje 21

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 299 linje 25

◀ **Claveer-Udtoget af Figaro** : dele, udsat for klaver, af W.A. Mozarts opera *Figaros Bryllup* el. *Le nozze di Figaro* (1786) med libretto af L. da Ponte baseret på P.A.C. de Beaumarchais' skuespil *Le mariage de Figaro* (1778). Fra premieren den 9. jan. 1821 til den 6. maj 1847 blev operaen opført i alt 77 gange på Det kgl. Teater, i sæsonen 1841-42 på italiensk, fra sæsonen 1843-44 atter på dansk. Sml. følgende passage i Henriette Lunds *Erindringer fra Hjemmet* (282,28), s. 120: »Min musikalske Udvikling kunde det snarere synes, som om han havde Lyst til at beskjærme; Foræringer som Musiken til 'den hvide Dame', 'Figaro' og flere andre minde endnu derom. Dog var dette kun, for at jeg skulde lære i al Beskedenhed at glæde min egen Sjæl ved Tonernes Trylleri, og paa ingen Maade af Interesse for enhver 'Videregaaen'. 'Det simple Brød er det bedste', plejede han at sige.«

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 2

◀ **kunne** vi: kan.

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 3

◀ **den Udgave af Figaro, jeg havde tiltænkt Dig** : 300,2.

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 5

◀ **»Apothekeren og Doctoren«** : *Apothekeren og Doktoren. Et Syngespil i to Acter, af Gottlob Stephanie (den Yngre), med musik af Ditters von Dittersdorf, overs. af Lars Knudsen, Kbh. 1789 [ty. 1786].* Fra premieren den 17. nov. 1789 til den 25. jan. 1841 blev stykket opført i alt 82 gange på Det kgl. Teater; derefter blev det først genopført i marts 1856.

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 6

◀ **Jfr. Henriette Lund** : SKs niece Henriette Lund (288,3). – **Jfr.:** jomfru.

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 9

◀ **»aus meinem Leben«** : J.W. Goethes selvbiografi *Aus meinem Leben. Dichtung und Wahrheit* (i 4 dele, 1811-31), jf. *Goethe's Werke. Vollständige Ausgabe letzter Hand* bd. 1-60, Stuttgart og Tübingen 1827-42 (ktl. 1641-1668, bd. 1-55, 1828-33); bd. 24-26, 1829, og bd. 48 (bd. 8 i *Goethe's nachgelassene Werke*), 1833.

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 12

◀ **Jfr Henriette Lund** : SKs niece Henriette Lund (288,3). – **Jfr:** jomfru.

I trykt udgave: Bind 28 side 300 linje 17

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 2

◀ **Indlagte Brev til Sophie** : Brevet synes ikke at være bevaret. – **Sophie**: SKs niece og Henriette Lunds to år ældre kusine Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 3

◀ **»Klokkestrængen«** : snoet streng, hvormed en klokke kan sættes i bevægelse.

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 9

◀ **Jfr Henriette Lund** : SKs niece Henriette Lund (288,3). – **Jfr**: jomfru.

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 18

◀ **Michael** : SKs nevø Michael Frederik Christian Lund (1826-1907) søn af Nicoline og Christian Lund (282,28). Michael Lund dimitteredes fra Borgerdydsskolen i København i okt. 1844, underlæge i hæren 1849, cand.med. et chir. 1851, skibslæge 1852, kandidat ved Det kgl. Frederiks Hospital okt. 1852-54, fra 1856 praktiserende læge på Østerbro i København. Se Holger Lund *Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn* (281,4), s. 307, og *Den danske Lægestand*, 7. udg., ved K. Carøe og G. Norrie, Kbh. 1901, s. 203.

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 21

◀ **Dit Brev** : Brevet synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 22

◀ **rigtigt modtaget** : 283,4.

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 22

◀ **jeg er flyttet** : if. Brev 80, stemplet den 31. okt. 1841, til vennen Emil Boesen boede SK opr. i Mittelstraße nr. 61, 1. sal (302,7), i centrum af Berlin i nærheden af Unter den Linden, se SKS 28, 145,34f. SK rejste til Berlin den 25. okt. 1841 og vendte tilbage til København den 6. marts 1842 (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 301 linje 24

◀ **Jägerstraße N° 57** : beliggende på hjørnet af Jägerstraße og Charlottenstraße ved Gendarmenmarkt i midten af Berlin i nærheden af Unter den Linden. Her lejede SK sig ind i huset hos apoteker G. Lange, der ejede huset og dér drev apoteket »König Salomon«, fra 1. juli 1841 i Jägerstraße 57, indtil da i Jägerstraße 51, se *J.W. Boike's Allgemeiner Wohnungsanzeiger für Berlin, Charlottenburg und Umgebungen auf das Jahr 1841*, red. Königl. Polizei-Rath Winckler, Berlin 1841 (forkortet *J.W. Boike's Allgemeiner Wohnungsanzeiger für Berlin auf das Jahr 1841*), s. 233, se også udgaven fra 1842, s. 240.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 1

◀ **Vognmandslaug** : hentyder formentlig til gruppen af SKs niecer og nevøer, her anført efter alder: Henrik Lund (315,3), Michael Lund (301,21), Sophie Lund (308,8), Henriette Lund (288,3), Carl Lund (281,4) og Wilhelm Lund (313,1). Om de yngste nevøer, der var for små til at skrive, 285,11.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 3

◀ **Onkel Peter** : Michael Lunds onkel og SKs ældre bror Peter Christian Kierkegaard (1805-88), cand.theol. 1826, disputerede i dec. 1829 for den filosofiske doktorgrad i Göttingen og jan. 1836 for den teologiske licentiatgrad i København, manuducerede i 1841 og 1842 til teologisk embedseksamen, boede til nov. 1842 i familiehjemmet på Nytorv matrikelnr. 2.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 5

◀ **Emil Boesen** : SKs nære ven Emil Ferdinand Boesen (1812-81), cand.theol. 1834, var derefter lærer ved v. Westens Skole og holdt hver anden søn- og helligdag gudstjeneste for fysisk handicappede piger ml. 13 og 20 år på J.P. Langgaards orthopædiske Institut på Store Tuborg N for København.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 5

◀ **Per tot discrimina rerum** : lat., »Gennem så mange kritiske situationer« el. »Efter en farefuld færd«. Citat fra den rom. digter Vergil *Æneiden*, 1. bog, v. 204; jf. *P. Virgilii Maronis opera*, udg. af J. Baden, bd. 1-2,

Kbh. 1778-80; bd. 1, s. 318. I *Virgils Æneide*, overs. af J.H. Schønheyder, bd. 1-2, Kbh. 1812; bd. 1, s. 15, gengives udtrykket således: »giennem mange Hændelser«.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 6

◀ **en listig Vert** : Ejeren af huset Mittelstraße nr. 61 (301,24) var viktualiehandler A. Röhring, se *J.W. Boike's Allgemeiner Wohnungsanzeiger für Berlin auf das Jahr 1841* (302,1), s. 140 og s. 343.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 7

◀ **Omen** : lat., varsel, forvarsel.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 8

◀ **i Julen** : Da brevet er skrevet fra Berlin, hvor SK havde opholdt sig siden slutningen af okt. 1841 (281,3), må der være tale om julen 1841.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 12

◀ **mit ringe Bidrag til Eders Glæde** : Hvori SKs bidrag bestod, har ikke ladet sig identificere.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 12

◀ **skriver mig til** : fast udtryk i breve: skriver til mig.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 13

◀ **samtlige Danske** : se fx den da. embedsmand Viggo Rothe *Mit Livs Erindringer* bd. 1, Kbh. 1888, hvor han i afsnittet om sit ophold i Berlin i vinteren 1841-42 skriver, at der samtidig med ham var »en heel Colonie af yngre danske Studerende«, hvorefter han nævner følgende, s. 89: juristen A.F. Krieger, teologerne P.C. Rothe, J.C.J. Gammeltoft, J.N. Lange, I.H. Linnemann, C.F. Christens, S. Kierkegaard, J.A. Bornemann og Schmidt (måske den slaviske filolog C.W. Smith), polyteknikerne C.F.W. Brown, P.M. Lindberg og C.T. Barfoed samt farmaceuten E. Holm; hertil kommer juristen C.M. Weis. Jf. Tonny Aagaard Olesen »Kierkegaards Schelling. Eine historische Einführung«, overs. af K.-M. og H. Deuser, i *Kierkegaard und Schelling. Freiheit, Angst und Wirklichkeit*, udg. af J. Hennigfeld og J. Stewart (bd. 8 i *Kierkegaard Studies: Monograph Series*), Berlin / New York 2003, s. 1-102; s. 38f.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 14

◀ **Græshopperne i Ægypten** : hentyder til beretningen i 2 Mos 10,1-20 om den anden af de ti plager, hvor der kom græshopper, som slog sig ned over hele Ægypten og dækkede det ganske land.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 15

◀ **samlet sig til et Aftensmaaltid i Belvedere** : sml. følgende passage i den slaviske filolog C.W. Smiths brev af 29. nov. 1841 til politifuldmægtig J.H.G. Tauber: »Thi du maa vide, siden vi Danske i Berlin er blevne 15 Mand stærke, saa ere vi ogsaa blevne saa storagtige, at vi holde baade Fædrelandet og Corsaren og laane ovenikøbet Dagen af Steffens. Hille min Sandten, hvilket Knald vi skulle [skal] slaae af Juleaften!« »Filologen Caspar Wilhelm Smiths Rejsebrevne 1841-1845«, ved H.D. Schepelern, trykt i *Danske Magazin, indeholdende bidrag til den danske histories oplysning*, 7. rk., bd. 5, udg. af Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie, Kbh. 1949-53, s. 111. – **Belvedere**: Café Belvédère, beliggende i Hinter der Katholischen Kirche nr. 3, i nærheden af Opernplatz ved Unter den Linden. Se fx J. Löwenberg *Der Fremde in Berlin und Potsdam. Neuester und zuverlässigster Wegweiser beim Besuche dieser Hauptstädte und ihrer Umgebungen*, 3. forbedrede udg., Berlin 1843 [1841] (forkortet *Der Fremde in Berlin und Potsdam*), s. 4, hvor Café Belvédère anføres i den anden af to klasser af berlinerrestauranter.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 15

◀ **Gaver derpaa** : 283,24.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 19

◀ **Vertinden i Belvedere er dansk** : Den da. værtinde er ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 20

◀ **5 sbgr.**: egl. Sgr., gængs forkortelse for Silbergröschchen, gældende møntsart i Preussen 1821-73. 30 Silbergröschchen svarede til 1 Taler (daler), og 1 Silbergröschchen til 12 Pfenninge.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 24

◀ **Faust^s Wintergarten** : et yndet folkeligt forlystelsessted i Berlin, se fx J. Löwenberg *Der Fremde in Berlin und Potsdam* (302,15), s. 72: »*Faust's Sommer- und Wintergarten* (Königsstraße Nr. 32, hart an der Königsbrücke), von dem eleganten Publicum sehr zahlreich besucht, hat einen aus mehreren großen Gewächshäusern bestehenden Glassaal, an welchen sich ein schöner Tanzsaal anschließt, in welchem auch große *Nachmittagsconcerte, Sonntags* und *Donnerstags* von 4 bis 7 Uhr, stattfinden. *Montags* und *Freitags* werden ebenfalls von 7 Uhr an *Concerte* nebst *Blumenverloosungen* veranstaltet; Entrée ist 2½ oder 5 Sgr. [302,24]. Hier findet auch alljährlich eine Weihnachtsausstellung statt.«

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 25

◀ **Indbildning** : forestilling.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 26

◀ **großartig** : af ty. großartig, storslået.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 27

◀ **amuser sig** : fordansket ty., amüsieren sich, el. fortysket da., amuserer sig, morer, fornøjer sig.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 32

◀ **göttlich** : ty., guddommeligt, himmelsk.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 32

◀ **regn ikke (...) paa** : gør ikke regning på, regn el. kalkuler ikke med.

I trykt udgave: Bind 28 side 302 linje 36

◀ **Jeg har meget at bestille** : sml. fx slutningen af Brev 85 af 6. feb. 1842 fra SK til Emil Boesen, i *SKS* 28, 167f.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 1

◀ **H.** : SKs nevø og Michael Lunds ældre bror Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 3

◀ **C.** : SKs nevø og Michael Lunds yngre bror Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 3

◀ **S.** : SKs niece og Michael Lunds yngre søster Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 3

◀ **J.** : SKs niece og Michael Lunds kusine Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 3

◀ **W.** : SKs nevø og Michael Lunds fætter Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 3

◀ komme Dig **tilhænde**: i hænde.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 4

◀ **An Dem Hrn** : dvs. An den Herrn.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 8

◀ **fr.** : franko el. franco, fast udtryk for, at portoer er forudbetalt.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 11

◀ **store Kjøbmagergade N° 7** : 286,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 11

◀ **Michael** : SKs nevø Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 13

◀ **d. 16 Jan. 42** : på hvilket tidspunkt SK opholdt sig i Berlin (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 14

◀ **Dit Brev** : Brevet synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 15

◀ **rigtigt modtaget** : 283,4.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 15

◀ **og** begynder jeg: også, desuden.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 15

◀ **en Kunstner** : se illustration 7, der udgør forsiden af det foldede blad, hvor brevtteksten står på bl. [2r] og [2v].

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 16

◀ **das unvordenkliche Seyn, das allem Denken zuvorkommt** : ty., dvs. den væren, forud for hvilken man intet kan tænke, altså som går forud for al tænkning (303,19). Sml. følgende passage i SKs notater fra F.W.J. Schellings forelæsninger over »Philosophie der Offenbarung« (303,19): »Nu kunde man indvende: [']en saadan forud for al Mulighed gaaende Virkelighed er ikke at tænke'[.] Dette ligger der noget Sandt i, hvorfor man ogsaa kan bruge dette Udtryk om dette Seyn, at det er das unvordenkliche Seyn. Som saadant er det Anfang for al Tænken, men saaledes ikke Tænken, det er Tænkningens første Objekt (...), der ikke er Tænkningens Indhold men kan blive det.« SKS 19, 335,16-22; se også 339,21-25.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 16

◀ **Onkel Peter** : Michael Lunds onkel og SKs ældre bror Peter Christian Kierkegaard (302,5).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 18

◀ **Geheimeraad Schellings Yndlings-Udtryk** : Friedrich Wilhelm Joseph Schelling (1775-1854), ty. filosof; studerede filosofi og teologi sammen med den ty. filosof G.W.F. Hegel i Tübingen; fra 1798 ekstraordinær prof. i Jena, fra 1803 prof. i Würzburg, fra 1806 medlem af det bayerske Videnskabernes Akademi og generalsekretær i Akademiet for de bildende Kunster i München, herefter marginaliseret af Hegel, holdt 1820-26 forelæsninger i Erlangen som honorær prof., men blev fra 1827 prof. i München, hvor han nogle år senere blev gehejmeråd (Geheimrath) og præsident for Videnskabernes Akademi. Derfra blev han i 1840 kaldet til prof. i filosofi ved universitetet i Berlin, hvor han den 15. nov. 1841 indledte sine tiltrædelsesforelæsninger over »Philosophie der Offenbarung«, jf. indledningen til notesbog 11, i SKS K19, 421-433. SK fulgte disse forelæsninger fra den 15. nov. 1841 og tog fyldige notater fra dem frem til den 4. feb. 1842, se notesbog 11, i SKS 19, 305-367. I disse notater forekommer udtrykket »das unvordenkliche Seyn« adskillige gange, se SKS 19, 335,16-22, 336,31-39, 337,38-338,6, 338,11-14, 338,16-17, 338,24-31, 338,34-37, 339,3-5, 339,21-25, 340,1-2, og 340,18-22, se også 342,41-343,3.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 19

◀ **det Fremskridt ud over Identitæts-Philosophien ... have gjort** : hentyder formentlig til det skifte, der fx ses i Schellings frihedsafhandling, »Philosophische Untersuchungen über das Wesen der menschlichen Freyheit und die damit zusammenhängenden Gegenstände« i *F.W.J. Schelling's philosophische Schriften* bd. 1, Landshut 1809, ktl. 763, s. 397-511, hvor han problematiserer sin egen forudgående identitetsfilosofi, jf. Schellings forord i *Philosophische Schriften* bd. 1, s. V-XII.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 20

◀ **den Dig ... tiltænkte Julegave** : Hvilken julegave, Michael Lund har modtaget fra SK, har ikke ladet sig identificere.

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 22

◀ **bragt Onkel Peter og E. B. til Kundskab om min forandrede Bopæl** : sml. Brev 188, hvor SK netop har bedt Michael Lund bringe adresseændringen til sin bror P.C. Kierkegaards og sin nære ven Emil Boesens (

302,5) kundskab, i SKS 28, 302,1-5. – **min forandrede Bopæl:** fra Mittelstraße til Jägerstraße (301,24 og 302,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 303 linje 26

◀ **nogle Dages forfærdelige Kulde** : Anført i reamur (forkortet R) omregnet til celcius (forkortet C) var de laveste og højeste temperaturer i hvert af døgnene fra den 10. til den 16. jan. 1842 følgende: den 10. jan. ÷ 5° R (÷ 6,3° C) og ÷ 2,8° R (÷ 3,5° C); den 11. jan. ÷ 4,3° R (÷ 5,4° C) og ÷ 1,7° R (÷ 2,1° C); den 12. jan. ÷ 4° R (÷ 5° C) og ÷ 1,2° R (÷ 1,5° C); den 13. jan. ÷ 5° R (÷ 6,3° C) og ÷ 1° R (÷ 1,3° C); den 14. jan. ÷ 4° R (÷ 5° C) og 0° R (0° C); den 15. jan. ÷ 4,5° R (÷ 5,6° C) og 0° R (0° C); og den 16. jan. ÷ 4,2° R (÷ 5,3° C) og + 1,2° R (+ 1,5° C). Se *Königlich privilegirte Berlinische Zeitung von Staats- und gelehrten Sachen*, nr. 8, den 11. jan., nr. 9, den 12. jan., nr. 10, den 13. jan., nr. 11 den 14. jan., nr. 12, den 15. jan., nr. 13, den 17. jan. og nr. 14, den 18. jan. 1842.

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 3

◀ **Henrich** : SKs nevø og Michael Lunds ældre bror Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 16

◀ **Prof: Sibbern** : Frederik Christian Sibbern (1785-1872), da. filosof og forf.; 1810 cand.jur., 1811 dr.phil. på en retsfilosofisk afhandling, fra 1813 ekstraordinær og fra 1829 ordinær prof. i filosofi og assessor i konsistoriet ved Københavns Universitet, var i 1830'erne en af SKs lærere.

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 16

◀ **om han har modtaget et Brev fra mig** : hentyder formentlig til SKs brev af 15. dec. 1841 til F.C. Sibbern, Brev 162 i SKS 28, 268-270.

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 17

◀ **Jette** : SKs niece og Michael Lunds kusine Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 18

◀ **mit Brev** : hentyder muligvis til SKs brev af 13. dec. 1841, Brev 176 i SKS 28, 288f.; der kan også have været et mellemliggende brev, der ledsagede det tørklæde, SK sendte til Jette Kierkegaard som en forsinket fødselsdagsgave (312,9).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 18

◀ **H.** : SKs nevø og Michael Lunds ældre bror Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 20

◀ **C.** : SKs nevø og Michael Lunds yngre bror Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 20

◀ **S.** : SKs niece og Michael Lunds yngre søster Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 21

◀ **W.** : SKs nevø og Michael Lunds fætter Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 21

◀ **J.** : 304,18.

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 21

◀ **An Dem Hrn** : dvs. An den Herrn.

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 24

◀ **store Kjøbmagergade N° 7** : 286,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 27

◀ **fr.** : franko el. franco (303,11).

I trykt udgave: Bind 28 side 304 linje 28

◀ **Michael** : SKs nevø Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 2

◀ **d. 31 Jan.** : den 31. jan. 1842, på hvilket tidspunkt SK opholdt sig i Berlin (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 3

◀ **Dit Brev** : Brevet synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 4

◀ **rigtigt modtaget** : 283,4.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 4

◀ **Papiret (...) atter valgt af en lignende Art** : se illustration 7, s. 403.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 6

◀ **jeg er i Berlin** : 281,3.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 7

◀ **Henrichs**: SKs nevø og Michael Lunds ældre bror Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 8

◀ **forkommet** : bortkommet, gået tabt.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 9

◀ **Lehmans Dom** : sigter til, at den daværende leder af den nationalliberale opposition Orla Lehmann i jan. 1842 ved højesteret, hvor han selv procederede sit forsvar, blev dømt til tre måneders fængsel. Dommen skyldtes, at Lehmann i jan. 1841 havde talt ved et landbomøde i Nykøbing F. og dér søgt at godtgøre, at enevælden egl. ikke havde været til gavn for bondestanden, og at den heller ikke udgjorde nogen garanti for fremtiden. – **Lehmans**: Peter Martin Orla Lehmann (1810-70), da. jurist og politiker; dimitteres 1827 fra Borgerdydsskolen i København til Københavns Universitet, 1833 cand.jur., derefter på udenlandsrejse til Tyskland med studier i Berlin; vendte i maj 1834 tilbage til Danmark og sluttede sig til den liberale bevægelse, fra 1835 som medredaktør af *Kjøbenhavnsposten* og fra dec. 1839 som medredaktør af *Fædrelandet*; fra april 1840 valgt medlem af Københavns borgerrepræsentation og fra dec. 1840 af stænderforsamlingen i Roskilde. Senere blev han højesteretsadvokat, minister, amtmand over Vejle amt og medlem først af Folketinget og siden af Landstinget.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 14

◀ **vidste (...)** af : var bekendt med fra, kendte til gennem.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 14

◀ **af Viserne** : hentyder måske til C.C. Rosenhoffs digte »Orla Lehmann« og »Opskrift til en Kraft-Suppe«, trykt i *Den Frisindede*, hhv. nr. 9, den 22. jan. 1842, og nr. 10, den 25. jan. 1842. Sagen blev også dækket i det satiriske ugeskrift *Corsaren* (302,15), men det bragte ingen viser.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 14

◀ **om den hele Begivenhed ... optaget i de preussiske Aviser** : se fx rubrikken »Dänemark. / Kopenhagen, 21 Jan.« i *Allgemeine Zeitung*, nr. 30, den 30. jan. 1842, s. 239, hvor det indledningsvis fortælles: »Vorgestern vertheidigte Orla Lehmann seine Sache vor dem höchsten Gericht mit einer Kraft der Rede, wie sie selten von einer dänischen Tribune gehört seyn mag. Der Gerichtssaal, die Gänge, die Treppen waren gedrängt voll von Zuhörern, die schon mehrere Stunden vor Eröffnung der Session versammelt gewesen waren. Als er sich wegbegeben wollte, machte man Miene ihn zu tragen oder die Pferde von seinem Wagen zu spannen; beides verhinderte Lehmann, aber er mußte es geschehen lassen, daß 6 bis 7000 Menschen ihn unter lauten Beifallsbezeugungen nach Hause begleiteten, und ihm trotz der unmächtigen Bestrebungen der Polizei ein Lebehoch brachten. Von da zog ein Haufen nach der Amalienburg und brachte auf dem Schloßplatz Hochrufe für Lehmann und die Constitution aus.« Derpå rapporteres der om den dom på tre måneders fængsel, som Højesteret idømte Lehmann, og om de optøjer, det gav anledning til, ikke mindst om aftenen, hvor store syngende skarer forsøgte at trænge ind på slotspladsen, der var spærret af militæret, og »ein Haufen, der dort andringen wollte, mußte sich nach Zurücklassung einiger Gefangenen und Verwundeten begnügen in einer angränzenden Straße: Preat . . . ! es lebe die Constitution, es lebe Lehmann!' zu schreien. Andere zogen unter Absingung von Gesängen – man will die Marseillaise und die Parisienne gehört haben – durch die Straßen.« Efter at der er rapporteret om det store opbud af væbnet militær i byen, fortælles det videre: »Lehmann hat seinen Arrest, ein wohleingerichtetes Zimmer im Rathhause, schon bezogen und empfängt zahllose Besuche von seinen Anhängern. – Es steht jetzt in Frage, ob Lehmann durch die ihm auferlegte Strafe seinen Sitz in der Ständeversammlung und als Repräsentant der Stadt Kopenhagen verliert oder nicht.« I det spørgsmål herskede der stor uenighed mellem royalisterne og de liberale, meddeles det til sidst i reportagen fra København. Se også en lignende reportage under »Kopenhagen, den 21. Januar« i *Königlich privilegierte Berlinische Zeitung von Staats- und gelehrten Sachen*, nr. 22, den 27. jan. 1842; og også nr. 23, den 28. jan. 1842, hvor det under »Kopenhagen, den 22. Jan.« oplyses, at Orla Lehmann if. *Fædrelandet* havde indfundet sig i den civile arrest, hvorpå det hedder: »Die Berl. Ztg. [Berlingske Zeitung] bemerkt mit Bezug auf die Verurtheilung Lehmanns, die Ruhe sei gestern Abend in der Stadt nicht gestört worden, und es habe kein Gassenauflauf stattgefunden.«

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 14

◀ **har været saa fortrolig med de politiske Forhold derhjemme** : SK havde holdt et delvist politisk

foredrag om »Vor Journal-Litteratur« i Studenterforeningen den 28. nov. 1835. Desuden havde han udgivet fire artikler polemisk vendte mod Orla Lehmann, *Kjøbenhavnspostens Morgenbetragtninger i Nr. 43*, under mærket B., i *Kjøbenhavns flyvende Post*, nr. 76, den 18. feb. 1836, i SKS 14, 11-16; *Om Fædrelandets Polemik I-II*, under mærket B., i *Kjøbenhavns flyvende Post*, føljeton, nr. 82-83, den 12. og 15. marts 1836, i SKS 14, 17-26; samt *Til Hr. Orla Lehmann*, i eget navn, i *Kjøbenhavns flyvende Post*, nr. 87, den 10. april 1836, i SKS 14, 27-35.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 17

◀ **haft det temlig koldt i Berlin** : 304,3.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 19

◀ **Nu er det ... meget mildt, det tører** : Anført i reamur (forkortet R) omregnet til celcius (forkortet C) var døgntemperaturerne og vejret den 31. jan. 1842 følgende: kl. 5 om morgenen 0° R (0° C) og overskyet; kl. 8 om morgenen + 0,7° R (+ 0,9° C) og tåget; kl. 12 middag + 1,2° R (+ 1,5° C) og overskyet; kl. 2 om eftermiddagen + 1,4° R (+ 1,8° C) og overskyet; kl. 6 om aftenen + 0,3° R (+ 0,4° C) og overskyet; samt kl. 10 om aftenen ÷ 1,2° R (÷ 1,5° C) og tåget. Se *Königlich privilegirte Berlinische Zeitung von Staats- und gelehrten Sachen*, nr. 26, den 1. feb., og nr. 27, den 2. feb. 1842. I den følgende uge var der fortsat nattefrost, men tøvejr om dagen; se *Königlich privilegirte Berlinische Zeitung von Staats- und gelehrten Sachen*, nr. 27, den 2. feb., nr. 28, den 3. feb., nr. 29, den 4. feb., nr. 30, den 5. feb., nr. 31, den 7. feb., nr. 32, den 8. feb., og nr. 33, den 9. feb. 1842.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 20

◀ **8° Kulde** : Anført i reamur (forkortet R) omregnet til celcius (forkortet C) var det ÷ 7° R (÷ 8,8° C) om morgenen kl. 5 og kl. 8 den 9. jan. 1842. Se *Königlich privilegirte Berlinische Zeitung von Staats- und gelehrten Sachen*, nr. 7, den 10. jan. 1842. – En temperatur på ÷ 8° R svarer til ÷ 10° C.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 22

◀ **Berlin ligger i en Sump** : Berlin (281,3) ligger på en lav, flad, sandet slette ml. floderne Oder og Elben, mens den gennemstrømmes af den forgrenede flod Spree.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 23

◀ **ell.** : ellers.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 30

◀ **Preussen** : kongeriget Preussen med Berlin som hovedstad.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 30

◀ **fra Stralsund til Berlin** : SK rejste til Berlin med det preussiske dampskib »Königin Elisabeth« fra København (den 25. okt. 1841) til Stralsund (ankomst den 26. okt. 1841) og fra Stralsund til Berlin med diligence. Jf. notesbog 8, især Not8:2, i SKS 19, 225, med kommentarer. – **Stralsund**: tidl. hansestad ved farvandet ml. Rügen og fastlandet, hørte fra 1815 til kongeriget Preussen og var administrationsby i distriktet af samme navn.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 31

◀ **Charlottenburg** : lille by i det preussiske regeringsdistrikt Potsdam, beliggende umiddelbart V for Berlin; Chausseen Charlottenburg fører fra Unter den Linden midt gennem Thiergarten til Charlottenburg.

I trykt udgave: Bind 28 side 305 linje 34

◀ **Jeg har Forelæsninger** : Foruden F.W.J. Schellings forelæsninger (303,19) fulgte SK også Ph. Marheinekes forelæsninger over »Die Christliche Dogmatik, mit Rücksicht auf Daubs System« (se SKs fyldige notater fra forelæsningerne i Not9:1 og Not10:8-9, i SKS 19, 249-277 og 288-301) og K. Werders forelæsninger over »Logik und Metaphysik mit besonderer Rücksicht auf die bedeutendsten älteren und neueren Systeme« (se Not9:2-9, i SKS 19, 278-282), jf. »Verzeichniss der Vorlesungen, welche an der Friedrich-Wilhelms-Universität zu Berlin im Winterhalbjahre 1841-42 vom 17. October an gehalten« (Universitetsarkivet). Derimod opgav SK at følge H. Steffens antropologiske forelæsninger, jf. bemærkningen herom i Brev 162 af 15. dec. 1841 til F.C. Sibbern, i SKS 28, 268f.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 1

◀ **Geheimeraaden har besluttet at læse to Timer af Gangen** : sigter til F.W.J. Schellings forelæsninger

over »Philosophie der Offenbarung«, som SK fulgte (303,19). Schelling synes at have begyndt med sine dobbeltforelæsninger den 1. feb. 1842, jf. SKs referat af den »37. et 38.« forelæsning, dateret »d. 1 Febr. [1842]«, SKS 19, 359,9, hvor han ved referatets begyndelse i marginen har noteret: »(han læser 2 Timer af Gangen)«, s. 359m.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 1

◀ **H.** : SKs nevø og Michael Lunds ældre bror Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 4

◀ **C.** : SKs nevø og Michael Lunds yngre bror Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 4

◀ **S.** : SKs niece og Michael Lunds yngre søster Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 4

◀ **J.** : SKs niece og Michael Lunds kusine Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 4

◀ **W.** : SKs nevø og Michael Lunds fætter Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 4

◀ **An dem Hrn** : dvs. An den Herrn.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 8

◀ **st. Kjøbmagergade N° 7** : 286,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 11

◀ **Michael** : SKs nevø Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 14

◀ **Medfølgende, lad det gaae op i Røg og Damp** : hentyder formentlig til en kasse cigarer (306,22).

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 15

◀ **Lykønskning** : i anledning af Michael Lunds fødselsdag den 2. sept. 1845, se tekstredegørelsen, s. 385.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 16

◀ **Student Michael Lund** : Michael Lund dimitteredes i okt. 1844 fra Borgerdydsskolen i København til Københavns Universitet, hvor han tog den adgangsgivende 'examen artium' (svarende til senere tiders studentereksamen), jf. titlen 'Student'.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 21

◀ **en Kasse** : 306,15.

I trykt udgave: Bind 28 side 306 linje 22

◀ **Sønder-Vilstrup** : landsby, beliggende o. 7,5 km NØ for Kolding og o. 12,5 km V for Fredericia. Under den slesvig-holstenske borgerkrig (307,8) var Michael Lund i 1849 udstationeret som underlæge i hæren. I forbindelse med kampene om Kolding (307,22) kantonnerede (318,14) femte reservebataillon i Sønder Vilstrup. Se *Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848-50*, udg. af Generalstaben, bd. 2, »Krigen i 1849«, 2. afsnit, 1. afdeling, Nyborg 1875, s. 478.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 2

◀ **d. 5te Mai 1849** : SKs 36 års fødselsdag.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 2

◀ **Onkel** : SK var bror til Michael Lunds mor, Nicoline Lund, f. Kierkegaard (282,28).

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 3

◀ **vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 7

◀ **under særegne Tidsforhold** : Danmark var præget af borgerkrig ml. monarkiets da. og ty. dele; den slesvig-holstenske borgerkrig, senere kaldt Den første Slesvigske Krig el. Treårskrigen, var brudt ud i april 1848 og varede til feb. 1851.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 8

◀ **trække paa Forpost** : trække ud på den yderste post nærmest fjenden.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 10

◀ **Kolding** : købstad i den syd-østlige del af Jylland, beliggende på den daværende grænse ml. Nørrejylland og Slesvig.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 11

◀ **vore Krigsforetagender iaar ... mindre heldige end ifjor** : Efter at krigshandlingerne var blevet genoptaget i april 1849, led den da. flåde nederlag ved Eckernförde den 5. april og den da. hær ved Kolding den 23. april (307,22).

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 12

◀ **Henrik, som nu er paa Als** : SKs nevø og Michael Lunds ældre bror Henrik Lund (315,3), der ligeledes var udstationeret som læge pga. den slesvig-holstenske borgerkrig (307,8). – **Als**: ø i den sydvestlige del af Lillebælt, adskilt fra fastlandet ved Als Sund; øens største by er Sønderborg. Als hørte til det daværende Slesvig.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 21

◀ **Bataillen ved Kolding** : Slaget ved Kolding fandt sted den 23. april 1849. Den 20. april tidligt om morgenen gik slesvig-holstenske styrker til angreb på de da. forposter og trængte i løbet af dagen ind i og igennem Kolding, som de besatte; på begge sider af fronten var der dræbte og sårede, dog flest på den da. side. Den 23. april om morgenen marcherede de da. styrker frem og indledte et modangreb, men efter hårde kampe måtte de da. styrker trække sig tilbage og opgive generobringen af Kolding. De da. tab var betydelig større end de slesvig-holstenske, nemlig o. 150 dræbte og o. 375 sårede, og der blev taget o. 130 til fange. Træfningerne ml. de to styrker fortsatte den 6. og 7. maj, atter med tab på begge sider af fronten. Se *Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848-50* bd. 2, »Krigen i 1849«, 2. afsnit, 1. afdeling (307,2), s. 470-522 og s. 564-605.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 22

◀ **lugtet Krudtet, som man siger** : udtryk for at have deltaget i krig, i kamp, været i ilden.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 23

◀ vi (...) **skulle**: skal.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 24

◀ **at Freden snart skulde være bragt istand** : Der blev ikke fred i 1849, dog blev der den 2. juli 1850 indgået aftale med Preussen om våbenstilstand. Krigen blev først endelig afsluttet i begyndelsen af 1851 (307,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 25

◀ **Ifjor begyndte Felttoget heldigt ... Slutningen af det var kun daarlig** : Den da. hær sejrede over den mindre slesvig-holstenske hær ved Bov den 9. april 1848, men da ty. styrker kom de slesvig-holstenske til undsætning, måtte de da. vige i et slag ved byen Slesvig den 23. april; derpå sejrede den da. hær både den 28. maj ved Nybøl og den 5. juni ved Dybbøl. Efter forhandlinger og andre nationers mægling blev der indgået våbenhvile den 26. aug. 1848.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 27

◀ **naar Enden er god, er Alting godt** : ordsprog, optegnet som nr. 519 i N.F.S. Grundtvig *Danske Ordsprog og Mundheld* (297,26), s. 20.

I trykt udgave: Bind 28 side 307 linje 29

◀ **S T** : egl. S. T., en i tiden alm. udbredt forkortelse for det lat. udtryk 'salvo titulo', med udeladelse el. forbehold for mulig fejlagtig anvendelse af titlen. Forkortelsen blev hyppigt anvendt ved udskrift på breve, men også ved dedikationer.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 1

◀ **Mag. art. S. Kjerkegaard** : S. Kierkegaard erhvervede den filosofiske magistergrad den 29. sept. 1841 (281,9).

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 2

◀ **Underlæge M Lund** : 301,21.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 4

◀ **5te Reserve Bataillon** : 307,2.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 5

◀ **Sophie** : SKs niece og Carl Lunds ældre søster Sophie Wilhelmine Lund (1827-75), datter af Nicoline og Christian Lund (282,28). I O. Kierkegaard og P.F. Parup *Fæstebonden i Sædding Christen Jespersen Kierkegaard's Efterslægt*, Kbh. 1941, nr. 56.c., s. 16, er hendes første navn angivet som 'Sofie', hvorimod det i dåbsprotokollen for sognepræsten i Helligåndskirken i København, s. 267, er anført som 'Sophie'; hun blev døbt den 4. jan. 1828 i Helligåndskirken.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 8

◀ **d. 22 Jan. 42** : på hvilket tidspunkt SK opholdt sig i Berlin (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 9

◀ **Dit Brev af 15^d** : Et brev af 15. jan. 1842 fra Sophie Lund synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 10

◀ **rigtigt modtaget** : 283,4.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 10

◀ **skrive mig til** : fast udtryk i breve: skrive til mig.

I trykt udgave: Bind 28 side 308 linje 14

◀ **Sibbern har altsaa faaet mit Brev** : hentyder formentlig til SKs brev af 15. dec. 1841 til F.C. Sibbern (304,16), se Brev 162 i SKS 28, 268-270.

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 1

◀ **Fru Eckardt** : I kommentaren til dette brev i B&A bd. 2, s. 49f., fremsættes denne formodning: »Formentlig Købmandsenken Marie Vilh. Eckardt (1790-1860), der boede paa Gammel Strand. Hendes Søn C. Eckardt (der blev Proprietær og senere udnævnt til Etatsraad) var S.K.s Elev fra Borgerdydsskolen.« Formodningen om, at fru Eckardt skulle være købmandsenke Marie Vilhelmine Eckardt, og at hendes søn skulle have været SKs elev, har ikke ladet sig verificere. Imidlertid oplyses det af Holger Lund i *Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn* (281,4), s. 304, at Johan Christian Frederik Eckardt (1823-99) dimitteredes fra Borgerdydsskolen i København i 1841; han var søn af købmand Chr. Fred. Eckardt og Marie Vilh. Eckardt, f. Johnsen, deltog som reserveløjtnant i Den første Slesvigske Krig (307,8), blev ejer af Ørumgaard ved Vejle. If. *Veiviser eller Anviisning til Kjøbenhavns (...) Beboere for Aaret 1842* boede købmandsenke M.V. Eckardt på Gammel Strand i København (se kort 2, B2).

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 3

◀ **Carl** : SKs nevø Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 7

◀ **Du skriver** : Det brev, der her hentydes til, synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 8

◀ **Henrich** : SKs nevø og Carl Lunds ældste bror Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 9

◀ **Min Støvlepudser** : SK havde fortalt om sin støvlepudser i Brev 172 af 31. dec. 1841 til Carl Lund, i SKS 28, 283,17-23.

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 20

◀ **Støvlepusser** : gengiver formentlig Carl Lunds forkerte bogstavering i det omtalte brev (311,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 20

◀ **erkyndigede Dig til** : forhørte dig om, spurgte til.

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 21

◀ **Henrich** : (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 28

◀ **Michael** : (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 29

◀ **Micarl** : gengiver Carl Lunds fejlagtige bogstavering.

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 29

◀ **Rammen om dette Brev** : se illustration 17, i SKS 28, 309.

I trykt udgave: Bind 28 side 311 linje 30

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 3

◀ **i et Brev** : Brevet synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 5

◀ **ell.** : ellers.

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 7

◀ **det lille Tørklæde behager Dig** : sigter måske til et tørklæde, SK fik arrangeret som en forsinket gave til Henriette Lund i anledning af hendes fødselsdag den 12. nov. 1841 (304,18).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 9

◀ **Jfr. Dencker** : 282,28.

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 10

◀ **Henrich** : SKs nevø og Henriette Lunds ældre fætter Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 11

◀ **et Brev fra Michael** : Brevet synes ikke at være bevaret. – **Michael**: SKs nevø og Henriette Lunds ældre fætter Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 20

◀ **Min Tid er temelig optaget** : hentyder formentlig først og fremmest til de forelæsninger, som SK fulgte i Berlin (303,19 og 306,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 23

◀ **Geheimeraad Schelling ... læse 2 Timer daglig** : 306,1. – **Geheimeraad Schelling**: 303,19.

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 23

◀ **H.** : Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 27

◀ **M.** : Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 28

◀ **C.** : SKs nevø og Henriette Lunds yngre fætter Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 28

◀ **S.** : SKs niece og Henriette Lunds to år ældre kusine Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 28

◀ **W.** : SKs nevø og Henriette Lunds yngre bror Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 312 linje 28

◀ **Wilhelm** : SKs nevø Wilhelm Nicolai Lund (1831-1902), søn af Petrea og Ferdinand Lund (289,2).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 1

◀ **Jette** : SKs niece og Wilhelm Lunds ældre søster Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 2

◀ **Dit Svar** : Brevet synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 3

◀ ligesaa **artig**: kløgtig, kvik, god.

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 6

◀ **ligesom Du en god Deel af Dagen paa Skolebænken** : hentyder til, at SK gik til flere forelæsninger i Berlin (306,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 10

◀ **H.** : SKs nevø og Wilhelm Lunds noget ældre fætter Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **M.** : SKs nevø og Wilhelm Lunds noget ældre fætter Michael Lund (301,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **C.** : SKs nevø og Wilhelm Lunds lidt ældre fætter Carl Lund (281,4).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **S.** : SKs niece og Wilhelm Lunds lidt ældre kusine Sophie Lund (308,8).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **J.** : Jette (288,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **Christian** : SKs nevø og Wilhelm Lunds yngre bror Peter Christian Lund (1833-1904).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **Peder** : SKs nevø og Wilhelm Lunds yngre bror Peter Severin Lund (1834-64).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 14

◀ **Ferdinand** : SKs svoger og Wilhelm Lunds far, Ferdinand Lund (289,2).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 15

◀ **saa langt borte som jeg** : SK er i Berlin (281,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 22

◀ **regne paa** : regne el. kalkulere med.

I trykt udgave: Bind 28 side 313 linje 22

◀ **Wilhelm** : SKs nevø Wilhelm Lund (313,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 314 linje 4

◀ **Lector Barfoed** : Christen Thomasen Barfoed (1815-89), da. kemiker; 1835 farmaceutisk eksamen ved Københavns Universitet, 1839 eksamen i anvendt naturvidenskab ved den nyoprettede Polyteknisk Læreanstalt, 1839-42 udenlandsk studierejse; 1843-58 offentlige og private forelæsninger over alm. kemi, agerbrugskemi og farmaceutisk kemi samt over fysik for landmænd; fra 1845 docent og fra juni 1850 konstitueret lektor i kemi og fysik ved Veterinærskolen, 1850-59 tillige lærer i kemi ved Den kongelige militære Højskole, fra 1858-87 lektor i kemi og farmaci ved Veterinær- og Landbohøjskolen.

I trykt udgave: Bind 28 side 314 linje 5

◀ **paa Mandag vilde begynde sine Forelæsninger** : Hvilke forelæsninger, der sigtes til, er ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 28 side 314 linje 7

◀ **vistnok** : rigtignok, sandt nok.

I trykt udgave: Bind 28 side 314 linje 8

◀ **som det gik hiin ene Broder ... han, der sagde »nei«** : henviser til Jesu lignelse om de to sønner i vingården, Matt 21,28-30: »En mand havde to sønner. Han gik hen til den første og sagde: Min søn, gå ud og arbejd i vingården i dag. Men han svarede: Nej, jeg vil ikke! Bagefter fortrød han og gik derud. Så gik han til den anden søn og sagde det samme til ham. Han svarede: Ja, herre! men gik ikke derud.«

I trykt udgave: Bind 28 side 314 linje 9

◀ **Henrich** : SKs nevø Henrik Sigvard Lund (1825-89), søn af Nicoline og Christian Lund (282,28). Henrik Lund dimitteredes i oktober 1842 fra Borgerdydsskolen i København til Københavns Universitet, 1849 cand.med. et chir., 1849-50 konstitueret underlæge i hæren, 1852-53 kandidat ved Det kgl. Frederiks Hospital. Efter et ophold i udlandet fra 1853-54 nedsatte Henrik Lund sig i 1854 som praktiserende læge i den indre del af København; fra nov. 1856 til maj 1860 var han kgl. læge på St. Jan i Vestindien. Se Holger Lund *Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn* (281,4), s. 305, og *Den danske Lægestand*, supplement til 7. udg., ved K. Carøe, Kbh. 1904, s. 67. – Efter at stiftsprovst E.C. Tryde havde kastet jord på SKs kiste ude på Assistens Kirkegård, stod Henrik Lund frem ved graven og anklagede den officielle kirke for imod SKs vilje at have begravet ham, som om han var et kært medlem af denne kirke. I nov./dec. 1855 - jan. 1856 foretog Henrik Lund den første registrering af SKs efterladte papirer og udarbejdede dels en oversigt, »Ordenen af Papirerne«, dels et katalog, »Fortegnelse over Manuscripterne« (*L.fort.*).

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 3

◀ **Student** : Henrik Lund blev student i okt. 1842 (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 7

◀ **st. Kjøbmagergade N° 7** : 286,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 8

◀ **Hørup d 3 Mai 1849** : I 1849, under den slesvig-holstenske borgerkrig (307,8), var Henrik Lund (315,3) udstationeret som underlæge på Als (307,21); if. »Reglementariske Bestemmelser for Sundhedsvæsenet ved Armeen i 1849« var der på Als indrettet feltlazaretter i første lazaretlinje, dvs. især receptionslazaretter, bl.a. med plads til 700 syge på Augustenborg, hvorfra man kunne evakuere til lazaretterne i anden linje. Se *Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848-50* (307,2) bd. 2, »Krigen i 1849«, 2. afsnit, 3. afdeling, Kbh. 1878, s. 1098-1102. – **Hørup**: formentlig en lille by, beliggende 7-8 km Ø for Sønderborg og 4-5 km S for Augustenborg på øen Als (307,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 10

◀ **Din Fødselsdag den 5te Mai** : På sin fødselsdag den 5. maj 1849 fyldte SK 36 år.

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 15

◀ **ville** ankomme: vil.

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 17

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 315 linje 23

◀ **Henrich** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 2

◀ **neppe lader Du høre et Ord fra Dig** : hentyder formentlig til Henrik Lunds brev af 3. maj 1849, Brev 197 i SKS 28, 315.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 3

◀ **gjør det af strax** : straks besørger det, får det straks bragt i orden.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 5

◀ **desto værre** : desværre.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 6

◀ **betræffende** : angående.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 7

◀ **en forhærdet Obstruktion** : en genstridig forstoppelse.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 8

◀ **Ens Mund kan gaa i Baglaas** : udtryk for, at ens taleorganer svigter.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 9

◀ **min R-** : min røv.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 10

◀ **Quid tibi videtur domine frater?** : Hvad mener du, hr. broder? Citat fra 2. akt., 3. scene, i L. Holbergs komedie *Jeppe paa Bierget, eller Den forvandlede Bonde* (1723), hvor dette siges af den ene doktor til den anden, mens Jeppe undersøges for upasselighed, efter at han er vågnet op i baronens seng. Jf. *Den Danske Skue-Plads* (295,4) bd. 1. Bindene er uden årstal og sidetal.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 11

◀ **jeg har en Læge** : sigter enten til læge Ole Lundt Bang, se hans breve til SK, Brev 67-69 i SKS 28, 113-122, med kommentarer; el. til læge Ditlev Andersen v. Nutzhorn, se SKs dedikationer til ham, Dedikation 78 og 113 i SKS 28, 511 og 521, med kommentarer.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 13

◀ **skriv ikke, enten Du skriver, eller Du ikke skriver** : hentyder til »Enten – Eller. Et exstatisk Foredrag« i »Diapsalmata« i første del af *Enten – Eller* (1843), der indledes således: »Gift Dig, Du vil fortryde det; gift Dig ikke, Du vil ogsaa fortryde det; gift Dig eller gift Dig ikke, Du vil fortryde begge Dele; enten Du gifter Dig, eller Du ikke gifter Dig, Du fortryder begge Dele.« SKS 2, 47,20-22.

I trykt udgave: Bind 28 side 316 linje 24

◀ **Odense d 14 Jan. 1850** : Under den slesvig-holstenske borgerkrig (307,8) var Henrik Lund (315,3) i 1850 underlæge ved feltlazarettet i Odense (318,21). If. »Reglementariske Bestemmelser for Sundhedsvæsenet ved Armeen paa Feltod i 1850« blev det store, permanente lazaret i Odense, der lå i

anden lazarettlinje, udvidet med mange flere sygepladser. Se *Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848-50* (307,2) bd. 3, »Krigen i 1850«, 1. afsnit, Kbh. 1880, s. 348-350. – **Odense**: købstad, kongeriget Danmarks daværende næststørste by, beliggende midt på Fyn. – **d 14 Jan. 1850**: 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 2

◀ **ved min Afreise sidst fra Kjøbenhavn** : Hvornår Henrik Lund sidst havde været hjemme på orlov, vides ikke, måske i julen 1849 el. i nytåret 1849/50.

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 5

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 13

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 14

◀ **Mag. art.** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 15

◀ **Hjørn: af Rosenborggaden og Tornebuskgaden, 1** : SK flyttede til denne adresse, matrikelnr. 156 B, gadenr. 9 (se *kort 2, C1*), april flyttedag 1848, men flyttede okt. flyttedag samme år derfra til Rosenborggade matrikelnr. 156 A, gadenr. 7.

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 16

◀ **fr.** : franko el. franco (303,11).

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 17

◀ **Odense d 18 Febr 1850** : Henrik Lund (315,3) var i 1850 underlæge ved feltlazarettet i Odense (317,2). – **d 18 Febr 1850**: 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 19

◀ **Dit Brev** : Dette brev fra SK synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 317 linje 21

◀ **paa denne Grændsevagt (...) Den ene Dag gaaer ... som den anden** : Den 2. juli 1849 havde Preussen ladet sig presse til at indgå aftale om våbenstilstand (307,25). Først i juli 1850 blev krigen genoptaget foranlediget af den slesvig-holstenske hærs fremrykning.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 1

◀ **fordum den atheniensiske Ungdom** : hentyder til de athenske epheber (dvs. unge mænd ml. 18 og 20 år), hvis uddannelse bestod af to års militærtjeneste, hvoraf det første gik med træning. I militærtjenestens andet år blev de unge udstationeret som bevæbnede vagter ved Attikas grænser. Se fx Aristoteles' *Athenernes Statsforfatning*, 42,2-5, et værk, der dog ikke var kendt på SKs tid.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 1

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 12

◀ **Familien Agerskov** : I 1797 solgte SKs far, Michael Pedersen Kierkegaard, sin forretning til fætterten Michael Andersen Kierkegaard og til Christen Agerskov (1783-1853), der i kompagniskab drev firmaet videre som M.A. Kierkegaard & Agerskov; senere gik han ind i firmaet Kierkegaard, Aabye & Co., der gik konkurs i 1828. C. Agerskov var søn af en søster til M.P. Kierkegaards første kone, Kirstine Nielsdatter Røyen, og således nevø til M.P. Kierkegaards daværende kompagnon Mads Nielsen Røyen.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 13

◀ **Niels Agerskov** : muligvis søn af mode- og manufakturhandler Christian Thomas Carl Agerskov (1802-75), søn af Christen Agerskov (318,13) og Cicilie Agerskov, f. Aabye.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 14

◀ **den her cantonnerende Bataillon** : den bataljon, der her ligger i kantonnement, et militært udtryk for indkvartering af tropper uden for garnisonen hos beboerne i et vist område.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 14

◀ **Ds.** : her formentlig forkortelse for: Den samme, nemlig Henrik Lund.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 16

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 17

◀ **Mag. art** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 18

◀ **Hjørn. af Rosenborg- og Tornebuskgade, 1 Sal** : 317,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 19

◀ **Underl. v. Odense Feltlazareth** : 317,2. – **Underl.:** underlæge.

I trykt udgave: Bind 28 side 318 linje 21

◀ **Odense d. 8 Marts 50** : Henrik Lund (315,3) var i 1850 underlæge ved feltlazarettet i Odense (317,2). – **d. 8 Marts 50:** 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 2

◀ **Cicero engang har sagt: at de interessanteste Breve handle om Intet** : Kilden er ikke identificeret. Muligvis skyldes udtrykket SK som reaktion på, at Henrik Lund i sit foregående brev, nr. 200, har skrevet til ham, at i Odense »foregaaer Intet, som vil kunne interessere Dig«, SKS 28, 318,2. Sml. følgende passage i »'Skyldig?' – 'Ikke-Skyldig?'« i *Stadier paa Livets Vei* (1845): »men bliver det de letteste Breve, som Cicero siger, der handle om Intet, saa er stundom det det tungeste Liv, der handler om Intet.« SKS 6, 368,25-27; heller ikke her er kilden identificeret. – **Cicero:** Marcus Tullius Cicero (106-43 f.Kr.), rom. taler, politiker, forf. og filosof.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 4

◀ **Du ønsker at høre Noget om Fugleverdenen herovre** : refererer til et brev af SK, der ikke synes at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 9

◀ **i ægyptiske og syriske Byer: – Aadselgribbene** : Henrik Lunds kilde er ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 11

◀ **Condoren i sydamericanske Byer** : Henrik Lunds kilde er ikke identificeret. – **Condoren:** sp., sydamerikansk grib.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 12

◀ **Kragerne** : i Danmark standfugl, *Corvus cornix* L., der hører til ravnefuglene el. kragefuglene (*Corvidæ*), også kaldt grå krage. Sml. N. Kjærboilling *Danmarks Fugle*, Kbh. 1852, ktl. 947, s. 93f.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 12

◀ **St Knuds Kirkes:** domkirke for Fyns stift, opr. en benediktinsk klosterkirke, bygget i slutningen af det 11. årh.; den nuværende kirke blev indviet i 1499, dog stammer tårnet fra 1586 og dets lanternespir fra 1780'erne. Kirken har sit navn efter kong Knud den Hellige, der blev helgenkåret o. 1100.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 18

◀ **Alliker:** standfugl af familien *Corvus monedula* L., der hører til ravnefuglene (*Corvidæ*); kan i de strengeste vintre forlade Danmark. Alliken er kendt for at bygge rede i (gamle) tårne, fx kirketårne. Sml. N. Kjærboilling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 97f.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 19

◀ **Skader**: standfugl af arten *Pica varia* el. *Pica caudata*, hørende til ravnefuglene. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 98-100.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 20

◀ **Maarene**: rovdyr af familien Mustelidæ, her formentlig om de (da.) arter af slægten *Martes*, hørende til gruppen Mustelinæ, fx husmår, *Mustela foinea*, og skovmår, *Martes sylvatica*.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 21

◀ **Ugler**: fugl af gruppen Strigidæ, til dels henregnet til natrovfuglene; der findes o. 400 arter opdelt i talrige større og mindre slægter; her kan der især være tænkt på natuglen el. katuglen, *Strix aluco* L., der er den hyppigst forekommende ugleart i Danmark, se N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 41.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 24

◀ **Lærken**: sanglærken, marklærken el. den alm. lærke, *Alauda arvensis* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 193-195.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 28

◀ **denne min Lediggangstid** : 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 31

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 319 linje 33

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 1

◀ **Mag. art.** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 2

◀ **Hj. af Rosenborg- og Tornebuskgaden** : 317,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 3

◀ **Underl. v. Odense Feltlazareth** : 317,2. – **Underl.:** underlæge.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 5

◀ **Odense d 12 April 1850** : Henrik Lund (315,3) var i 1850 underlæge ved feltlazarettet i Odense (317,2). – **d 12 April 50**: 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 7

◀ **skrevet Dig til** : fast udtryk i breve: skrevet til dig.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 9

◀ **den ... Opgave, Du i Dit sidste Brev stillede mig ... de vigtigste Trækfugle** : Dette brev fra SK synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 10

◀ **Sanglærken** : 319,28.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 16

◀ **Guulspurven** : også kaldt guldspurv, *Emberiza citrinella* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 199f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 17

◀ **Stær** : fugl af familien Sturnidæ, hørende til spurvefuglene; her formentlig den alm. stær, *Sturnus vulgaris*

L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 85f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 18

◀ **Viben** : vadefugl med en fjertop i nakken, Vanellus cristatus; viben udgør en slægt af brokfuglenes familie. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 254f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 18

◀ **Glenten** : rovfugl af falkenes familie, Milvus; her formentlig den røde glente, Falco milvus L. el. Milvus regalis Briss, der er den mest alm. art i Danmark. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 14f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 18

◀ **2 50** : feb. 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 18

◀ **Kirsebærknækkeren** : el. kirsebærfuglen el. kirsebærkernebideren, en alm. kernebidere, Loxia coccothraustes L. el. Coccothraustes vulgaris Pallas; kernebideren (Coccothraustes) udgør en gruppe inden for finkefamilien. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 205-207.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 19

◀ **42 50** : 4. feb. 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 19

◀ **Heiren** : vadefugl af familien Ardeidæ; her formentlig om den egl. hejre af slægten Ardea L., men der kan også være tale om fiske- el. gråhejren, Ardea cinerea L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 264-266.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 20

◀ **v.** : ved.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 20

◀ **Hvidkilde** : hovedgården Hvidkilde, dengang hørende til baroniet Lehn, beliggende ved Hvidkilde Sø, o. 5 km NV for Svendborg (322,20).

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 20

◀ **pr.** : udtryk anvendt ved postforsendelser, hvor 'pr.' bruges ved adressering til steder på landet, hvis post ud- og indleveres på en større bys postekspedition, i dette tilfælde i Svendborg (322,20).

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 20

◀ **Svendborg** : købstad, beliggende ud til Svendborg Sund i den sydøstlige del af Fyn.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 20

◀ **sidst2 eller først3. 50** : sidst i feb. el. først i marts 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 20

◀ **Graa-And** : el. stokand, Anas boschas L., andefugl af slægten Anas. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 365f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 21

◀ **Svanen** : fugl af familien Cygnidæ, hørende til andefuglene, her formentlig den hvide knopsvane, Cygnus olor L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 351f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 21

◀ **Sangdrossel** : Turdus musicus L., betegnelse for forskellige drosselfugle fx bøg drossel og grådrossel, arter tilhørende slægten Turdus, se følgende kommentar. Sml. desuden N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 128f.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 22

◀ **Turdusarter** : fx misteldrossel, *Turdus viscivorus* L.; snarredrossel, *Turdus pilaris* L.; vindrossel, *Turdus iliacus* L.; ringdrossel, *Turdus torquatus* L.; og sortdroslen el. solsorten, *Turdus merula* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 124-134.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 22

◀ **Vipstjært** : hører til små sangfugle (322,23).

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 23

◀ **3 50** : marts 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 23

◀ **Motocilla alba** : egl. *Motacilla alba* L., den lat. betegnelse for den hvide vipstjært, der er den mest kendte, delt i henved 15 racer. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 137-139.

I trykt udgave: Bind 28 side 322 linje 23

◀ **Storken** : vadefugl af familien Ciconiidae, her om den hvide art, *Ciconia alba* Briss el. *Ardea ciconia* L., med røde ben og rødt næb, der var en alm. trækfugl i Danmark. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 261f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 1

◀ **Præstekraven** : vadefugl af slægten *Ægialites* (strandpiber), især *Æ. hiaticula* L. (præstekrave), der har en hvid halsring over et bredere sort bånd. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 249f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 2

◀ **tidlig3. 50** : i begyndelsen af marts 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 2

◀ **Sumpfugle** : formentlig fugle af gruppen *Grallæ* (vadefugle).

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 2

◀ **sidst3** : sidste i marts el. almindeligvis i begyndelsen af april.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 2

◀ **først4** : i begyndelsen af april.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 2

◀ **Duerne** : sigter formentlig til ringduer, især den store skovdue, *Columba palumbus* L., der er alm. i Danmark, men muligvis også den lille skovdue, *Columba oenas* L., der er sjældnere i Danmark. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 228-230.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 3

◀ **hele3** : hele marts.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 3

◀ **Digesmutterne (Saxicola)** : sigter til digesmuttereslægten, *Saxicola* el. *Saxicolinæ*. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 149.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 4

◀ **S. oenanthe** : *Saxicola oenanthe*, lat. betegnelse for grå digesmutte, undertiden kaldt stenpikker. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 150f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 4

◀ **54 50** : 5. april 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 4

◀ **S. rubetra** : Saxicola rubetra, lat. betegnelse for brunstrubet digesmutte el. rødbrystet skvætte. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 151f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 4

◀ **sidst4.** : sidst i april.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 4

◀ **Svalen** : fugl af familien Hirundinidæ, hørende til spurvefuglene; her tænkes formentlig på forstuesvalen, *Hirundo rustica* L., også kendt som landsvalen, marksvalen, hussvalen og ladesvalen. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 110-112.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 5

◀ **Muursvalen** : *Hirundo urbica* L., også kendt som bysvalen, tagskægssvalen og hvidsvale el. hvid svale. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 112f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 6

◀ **De forskellige Sangere (Sylvia etc)** : sigter til sangerslægten *Sylvia* inden for sangfuglenes orden, fx gærdesanger, *Sylvia curruca* L., også kendt som græssmutte; havesanger, *Sylvia hortensis* Gm., også kendt som havesmutte; tornsanger, *Sylvia cinerea*; og sorthovedet sanger, *Sylvia atricapilla* L., også kendt som munkefugl, munk el. haveskade. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 156-158.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 7

◀ **sidst4 - først5.** : sidst i april til begyndelsen af maj.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 7

◀ **den gule Vipstjært** : *Motacilla flava* L., til forskel fra den hvide vipstjært (322,23), også kendt som majfugl. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 140f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 8

◀ **Rørspurven** : *Emberiza schoeniclus*, også kendt som rørværbling. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 201f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 9

◀ **tidlig4.** : i begyndelsen af april.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 9

◀ **Snepper**: vadefugl af gruppen Scolopacinæ, især af slægten *Scolopax* L., omfattende arten skovsnepper el. holtsnepper, *Scolopax rusticola* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 297f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 10

◀ **først4 50** : i begyndelsen af april 1850.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 10

◀ **sidst3** : sidst i marts.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 10

◀ **hele4.** : i hele april.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 10

◀ **Lattermaagen** : el. hættemaagen, *Larus risibundus* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 335-337.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 11

◀ **Aftenbakken (Caprimulgus)** : el. natteravnen, *Caprimulgus europaeus* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 105-107.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 12

◄ **Tornskaden (*Lanius collurio*)** : almindelig el. rødrygget tornskade, spurvefugl af tornskadeslægten *Lanius*. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 123f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 13

◄ **de andre Tornskader** : fx stor tornskade, *Lanius excubitor* L., hvoraf de fleste er standfugle, mens nogle trækker sydpå om vinteren; evt. også rosenbrystet tornskade, *Lanius minor*, og rødhovedet tornskade, *Lanius senator* el. *Lanius rufus* Briss. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 120-123.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 13

◄ **Høge**: dagrovfugl af gruppen *Accipitrinæ*, især familien *Astures* el. *Asturinae*. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 29-35.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 15

◄ **Falke**: gruppe af rovfugle (*Falconinæ*), især slægten *Falco*. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 5f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 15

◄ **Nattergalen** : i Danmark især den nordlige el. store nattergal, *Sylvia philomela* el. *Luscinia philomela*, men især på Fyn også den sydlige el. lille nattergal, *Sylvia luscinia* el. *Luscinia vera*, trækfugl hørende til drosselfuglene. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 172-175.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 16

◄ **10-125** : 10.-12. maj.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 16

◄ **Vendehals** : klatrefugl af undergruppen *Jynginæ*, især arten *Yunx* el. *Yynx torquilla* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 66f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 17

◄ **Bogfinker**: *Fringilla coelebs* el. *cælebs* L., hørende til finkeslægten, *Fringilla*. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 209-211.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 18

◄ **Træløbere**: klatrende spurvefugl af familien *Certhidæ*, også betegnelse for alm. træpigge, *Certhia familiaris* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 68f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 18

◄ **Træpigge**: se foregående kommentar; også betegnelse for spætte, klatrefugl af familien *Picus* el. *Picidæ* L. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 57f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 18

◄ **Fuglekonger**: el. (i Danmark) den gultoppede fuglekonge af arten *Regulus flavicapillus* el. *Regulus cristatus* Koch el. *Motacilla regulus* L., hørende til en slægt af meget små sangfugle, *Regulus* Ray. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 190f.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 18

◄ **»Skovskaden« (*Corvus glandarius*)** : standfugl af arten *Corvus glandarius* L. el. *Garrulus glandarius* L., hørende til ravnefuglene. Sml. N. Kjærbølling *Danmarks Fugle* (319,12), s. 100-102.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 20

◄ **Bundtmager** : dvs. buntmager, person, der forarbejder pels, fremstiller pelsværk og handler med pelsvarer.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 24

◄ **Østergade** : strøggade i København (se kort 2, C2).

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 24

◀ **Vedbæk** : lille by med toldindkassering, landingsbro, flere lyststeder og en kro, beliggende ved kysten i det nordøstlige Sjælland små 20 km N for København.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 27

◀ **uden at have synderligt meget at bestille** : 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 28

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 323 linje 33

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 1

◀ **Mag. art.** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 2

◀ **Hjørnet af Rosenborg- og Tornebuskgaden. 1ste Sal** : 317,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 3

◀ **fr.** : franko el. franco (303,11).

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 4

◀ **Underl. i Odense** : underlæge ved feltlazarettet i Odense (317,2).

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 5

◀ **Odense d 5 Mai 1850** : Henrik Lund (315,3) var i 1850 underlæge ved feltlazarettet i Odense (317,2). - **d 5 Mai 50**: 318,1.

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 7

◀ **Din Geburtsdag** : På sin fødselsdag den 5. maj 1850 fyldte SK 37 år. Om ordet 'Geburtsdag', 284,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 10

◀ **Veien, efter hiin byzantinske Christnes Ord ... ender i Sophia-Kirken** : En kilde er ikke identificeret. - **Sophia-Kirken**: Hagia Sophia (den hellige visdom), kuppelbasilika, byzantinsk domkirke i Konstantinopel, det nuværende Istanbul i Tyrkiet. Hagia Sophia, der fungerede som kirke 360-1453 og som moske 1453-1931, åbnede i 1935 som museum.

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 12

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 324 linje 21

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 1

◀ **Mag. art.** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 2

◀ **Hjørn. af Rosenborg- og Tornebusk-Gaden, 1.** : 317,16.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 3

◀ **fr.** : franko el. franco (303,11).

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 4

◀ **Underlæge v. Odense Lazareth** : 317,2.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 5

◀ **Hørup 24/12 1850** : If. skrivelse af 27. maj 1850 til generalkommandoer og lokalintendanturer skete der en forøgelse af antallet af sygepladser på det permanente lazaret på Augustenborg på øen Als (307,21). Se *Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848-50* (307,2) bd. 3, »Krigen i 1850«, 1. afsnit (317,2), s. 350. – **Hørup**: 315,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 7

◀ **et ubesvaret Brev fra Dig** : Dette brev fra SK synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 11

◀ **flaut** : flovt, pinligt; det kan også betyde: dels svagt, fadt o.l., dels banalt, kedeligt o.l.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 14

◀ **Om Fugle er her nu intet at skrive ... alle fløjne** : sml. Brev 202, i SKS 28, 324-326.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 19

◀ **Guulspurv** : 322,17.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 20

◀ **længes efter ... komme hjem ... jo ikke Udsigter for det første** : Efter at krigen var blevet genoptaget i juli 1850 (318,1), led de slesvig-holstenske styrker deres største og blodigste nederlag ved Isted den 25. juli, derpå igen nederlag den 12. sept. ved Mysunde og atter den 4. okt. 1850 ved Friedrichstadt. Ved nytårstid 1850/51 måtte Preussen afsætte det slesvig-holstenske statholderskab og opløse hæren; i begyndelsen af det nye år ophørte krigen.

I trykt udgave: Bind 28 side 325 linje 25

◀ **commune naufragium dulce** : lat. talemåde, 'fælles skibbrud er sødt'; jf. en anden version 'commune naufragium omnibus solatium', 'fælles skibbrud er alles trøst' (anført af Erasmus af Rotterdam i hans ordsprogssamling *Adagia* (4. chiliade, centurie 3, proverbium 9) fra begyndelsen af det 16. årh.), dvs.: lider man skade, er det en trøst at være mange om det.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 3

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 7

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 9

◀ **Mag. art.** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 10

◀ **Kjøbenhavn** : Fra april flyttedag 1850 til april flyttedag 1851 boede SK i Nørregade matrikelnr. 43.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 11

◀ **Underlæge** : 315,3.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 12

◀ **Beleiringstrænet** : el. belejringstrænet, hvor et 'træn' er en sammenfattende betegnelse for de dele af en hær, hvis opgave det er at transportere troppernes udrustning el. forsyning samt at evakuere tropper fra kamppladsen.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 12

◀ **Hørup. d 1 Jan. 1851** : 325,7. – **Hørup**: 315,10.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 14

◀ **Dine Bøger komme ogsaa herover** : Hvilke bøger, der sigtes til, lader sig ikke med sikkerhed identificere, men i 1850 udkom *Indøvelse i Christendom*, den 25. sept., og *En opbyggelig Tale*, den 20. dec., se tekstredegørelserne i SKS K12, 7 og 285.

I trykt udgave: Bind 28 side 326 linje 20

◀ **Dit Brev** : Dette brev synes ikke at være bevaret.

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 1

◀ **Underlæge** : 315,3.

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 8

◀ **Henrik** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 18

◀ **S. T.** : 'salvo titulo' (308,1).

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 19

◀ **Mag. art.** : 281,9.

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 20

◀ **Kjøbenhavn** : 326,11.

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 21

◀ **Beleiringstrænet** : 326,12.

I trykt udgave: Bind 28 side 327 linje 22

◀ **Henrich** : SKs nevø Henrik Lund (315,3).

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 3

◀ **sædvanlig Tid og Sted** : Hvilken tid og hvilket sted, der sigtes til, har ikke ladet sig identificere.

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 4

◀ **ud til mig** : sigter formentlig til, at SK boede ude på Østerbro matrikelnr. 108 A, hvortil han flyttede april flyttedag 1851, og hvorfra han igen flyttede okt. flyttedag 1852, jf. »Introduktion til *Løse papirer*« i SKS K27, 12.

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 5

◀ **Candidat** : Henrik Lund blev cand.med. et chir. i 1849.

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 9

◀ **Fredriks Hospital** : Henrik Lund var 1852-53 kandidat ved Det kgl. Frederiks Hospital, beliggende i Bredgade el. Norgesgade (se kort 2, F2).

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 10

◀ **at I** : hentyder formentlig til SKs nevøer Wilhelm Lund (313,1), P. Christian Lund (313,14) og Peter Lund (313,14), sønner af Ferdinand Lund (289,2) og brødre til Henriette Lund (328,21).

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 14

◀ **strøe Roser paa min Vei (...) dette Teppe** : sml. SKs brev til Henriette Lund, Brev 177 i SKS 28, 290,9-14.

I trykt udgave: Bind 28 side 328 linje 14

◀ **Jette** : SKs niece Henriette (kaldt Jette) Lund (288,3).

